

TASAVVUF VE MUTASAVVIFLAR

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمِیْنَ حَمْدًا كَثِیْرًا طِیْبًا مُّبَارَكًا فِیْهِ عَلٰی
كُلِّ حَالٍ وَ فِی كُلِّ حِیْنٍ كَمَا یَنْبَغِیْ لِجَلَالِ وَجْهِهِ
وَ لِعَظِیْمِ سُلْطٰنِهِ. وَ الصَّلٰةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی خَیْرِ
خَلْقِهِ سُلْطٰنِ الْعٰرِفِیْنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفٰی وَ عَلٰی
آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ مَنْ تَبِعَهُ بِاِحْسَانٍ اِلٰی یَوْمِ
الْجَزَاءِ .

Bismillahirrahmânirrahîm.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih.

Ve'sselâtü ve'sselâmü alâ hayri halkihî sultâni'l-ârifîn Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Aziz ve değerli mü'min kardeşlerim!

a. Tasavvuf 14 Asırdır Müslümanlar Tarafından Rağbet Görmüştür

Tasavvuf konusu ve mutasavvıflar, sûfîler tatlı, sevimli bir konudur. Tasavvuf erbâbı da tatlı ve sevimli insanlardır; gönüllerimize taht kurmuş, hayran olduğumuz kimselerdir. Abdülkâdir-i Geylanîler, Bahaeddîn-i Nakşibendler, İmâm-ı Gazzâlîler, Mevlânâlar, bize yakınlığı dolayısıyla Ahmed-i Yesevîler, Yunus Emreler, Hacı Bektaşlar, Hacı Bayramlar, İsmail Hakkı-i Bursevîler, İbrahim Hakkı-i Erzurumîler başımızın üzerinde yeri olan insanlardır.

Tasavvuf, İslâm tarihi içinde günümüze kadar 14 asır müslümanlar tarafından büyük rağbete mazhar olmuştur. Bugün de Şark'ta ve Garp'ta çok büyük ilgi çekmektedir, çok büyük rağbet görmektedir. Batı'da, Amerika'da, Almanya'da, İngiltere'de müslüman olmuş ve tasavvufa intisab etmiş pek çok kimse vardır.

Amerika'da Teksaslı bir petrol zengininden bahsediyorlardı. Hem de Yahudi kökenli imiş. Derviş olmuş, sûfî olmuş. Dedim;

“Nasıl durumu?”

“Şeker gibi hocam, çok tatlı... Mescidin kapısının yanına diz çöker, oturur; o zenginliği ile eline süpürgeyi alır, mescidi süpürür.” dediler.

Abdülkadir es-Sûfî’yi biliyorsunuz, İngilizler’den ve tasavvuf üzerine eser de veren şahıslardan birisi; Almanya’da Süleyman Dede *rahmetullâhi aleyh’e* intisab etmiş. Mevlevî Alman kardeşlerimizi tanırıyorsunuz, duyarsınız, biliyorsunuz. Meşhur, asrın filozofu diye anılan Roger Garaudy, kitabında tasavvuf için şu ismi kullanmış: “Bir inanç destanı tasavvuf.” Yani “destan” kelimesi ile ifade ediyor.

Rusya’da 70-80 yıllık devlet destekli korkunç ateizm, yani Allah’ı, dini inkar etmek ve dinsizliği devletin resmî ideolojisi olarak her yerde okutmak gibi korkunç bir yangın devresinde, yanmadan kurtulan insanlar bugün dahi erbâb-ı tasavvuftur. *Sûfî* ve *Komiser* isimli eserinde -ki bu eseri Prof. Osman Türer Türkçe’ye de terceme etmiştir-, Rusya’daki halkların tasavvuf sayesinde nasıl müslüman kaldığını okuyabilirsiniz.

Türkiye’de, *rahmetullâhi aleyh* [Mehmed Zahid] Hocamız;

“Elhamdülillah bizi Allah hıfz u himaye eyledi. Dinsizliğin en kuvvetle uygulandığı, gazetelerden dinî tefrikaların bile kaldırıldığı zamanda elhamdülillah Allah bizi bir kenarda sâlimen vikâye eyledi.” demiştir.

O korkunç devreden sonra biz, şahsen sınıf arkadaşlarım da vardır aranızda, tarih kitabında İslâm tarihi bölümünü atladık, 30-40 sayfa, “Burasından mükellef değilsiniz.” dediler. Roma tarihini okuttular, Yunan tarihini okuttular. Baş düşmanımız, komşumuz, Yunan safsatalarını, mitolojisini okuttular. Zeus Olimpos dağının tepesine çıkmış, öteki tanrılar onun sözünü dinlememiş, o onlara yıldırım göndermiş, falanca tanrı filanca haylazlık yapmış... Aşk tanrısı, şarap tanrısı, bilmem ne tanrısı safsatalarını okuduk da İslâm’ın “i” sinden bahsedilmedi ve mahkum edildi müslümanlar...

“Miskinlik yuvalarıdır” diyerek tarikatler kapatıldı. İslâm ve tasavvuf, ikisi birden horlandı ve dışlandı. Şiddetli bir kasırga esti

de başaklar biraz eğildi ama yine güneş açtı, yine başaklar dimdik ayakta... Konu büyük ilgi ve sevgi toplayan bir konudur. Bu ilgi ve sevgiye layıktır.

Konu hakkında görüşleri negatif ve pozitif olan insanlar vardır. Yeni selefîler vardır. Tabii İslâm'a karşı olan bir insanın tasavvufa da karşı olması normal. Bir şeye karşı olan onun cüz'üne de elbette karşıdır, tamam. Fakat müslüman olup da tasavvufa karşı olanlar enteresan... Yani müslümandır, hem de iyi-tam müslüman olmak iddiasındadır; bunlardan tasavvufa karşı olanlar vardır, yeni selefîler vardır.

Bizim Türkiyemiz'de radikaller vardır, radikal kardeşler vardır. Cahil ukalâlar vardır. Her iki kelimeyi de bilerek kullanıyorum. Çünkü soruyorum:

“Dinî tahsil yaptın mı?”

“Yapmadım.”

“Arapça biliyor musun?”

“Bilmiyorum.”

“Yüksek tahsil yaptın mı?”

“Hayır.”

E bu ukalâlık neden? Yani herkese akıl öğretmek, dinin aslını, esasını anlatmak iddiasında olmak, kitap yazmak, makale yazmak bu konuda?..

Öyle insanlar var ki kitap yazmış, “Dinin aslı, esası budur.” diye iddia ile ortaya çıkmış fakat âyeti hadisten ayırt edemiyor. Hatta ilk sayfada hadis bile olmayan bir şeye âyet diyerek başlamış.

“Verin bakayım şunun kitabını...” dedim, bu kadar böbürlenmiş bir insan neymiş... Açtım, ilk sayfada otuz küsur yanlışını buldum, birinci sayfada! Dedim;

“Bu kitap okunmaz.”

Yani ömrümüzün kıymeti var. Ömrü boş şeylere harcamayız. Ömrümüz azizdir, kıymetlidir. Bir sayfada otuz tane yanlış olursa, Yunan filozoflarından birisinin sözünü âyet diye baş sayfaya yazarsa bir insan, bu dinin aslını esasını anlayamaz.

Diyor ki:

“Ulemânın Kur’ân-ı Kerîm cümlelerine ‘âyet’ diye isim vermesi yanlıştır.”

Be hey cahil! Kur'ân-ı Kerîm'in cümlelerine âyet ismini veren Allahu Teâlâ hazretleridir, ulemâ bile değil!

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ هُوَ الَّذِیْ اَنْزَلَ عَلَیْكَ
الْكِتَابَ مِنْهُ ءَایَاتٌ مُّحْكَمٰتٌ هُنَّ اُمُّ الْكِتَابِ
وَاٰخَرُ مُتَشَابِهٰتٌ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Hüvellezî enzele aleyke'l-kitâbe minhü âyâtun muhkemâton hünne ümmü'l-kitâbi ve uharu müteşâbihâtün.¹

Allah o ismi veriyor. Cahil adam, “Ulemâ bu ismi vermiştir.” diye Kur'ân-ı Kerîm'in cümlelerine âyet ismi verilmesine itiraza 15-20 sayfa ayırmış ve bir de güyâ âyetlerden deliller getirmeye çalışmış. “Âyet, yani kevnî olaylardır, büyük hadiselerdir, ibretli hadiselerdir.” diyor. Evet, o da âyettir ama Kur'ân-ı Kerîm cümlelerine de Allah “âyet” ismini ihsan eylemiş, öyle tesmiye buyurmuş. Ondan haberi yok.

¹ 3/Âli İmrân, 7.

Onun için bu bir tecavüz değildir, “cahil” sözüm ispatlıdır, cahillerdir. “Ukalâ” sözüm ispatlıdır çünkü ukalâlık ediyorlar.

Bir insan bildiği konuda konuşsun.

Gidip de şu arka taraftaki elektrik ayarlarına, ses ayarlarına dönüp baktım mı ben?

Anlamam. Anlamadığımız şeye karışmıyoruz. Bir doktorun işine karışmıyoruz. Mühendisin, mimarın işine, hesabına karışmıyoruz. Komputerin şeyine karışmıyoruz.

Herkes haddini bilmeli.

Suudîler vardır, Vehhâbî temayüllü... Onların üniversitelerinde büyük para destekleriyle okuttuğu gençler vardır. Üniversitelerindeki devletin resmî ideolojisi “anti-tasavvuf” diyelim, yani tasavvufa karşı bir eğitimidir. Özellikle bastıra bastıra tasavvufun aleyhinde konuşurlar. Devletin resmî ideolojisi, yani bizdeki devrimcilik gibidir. Genellikle bugün Araplar tasavvufa karşıdırlar.

Bir arkadaşım anlatıyor: Bir şehirde - şehrin ismini, şahsın ismini söylemeyelim-Araplar'ın yönettiği bir camide bir Alman müslüman sûfî meclislerine gidiyor diye arkasından dedektif gibi takibata uğramış ve tenkit edilmiş. Sûfî meclisine gidiyor diye... Yani insan bir meclise, bir toplantıya incelemek için de gider, merak için de gider; ille ondan olduğu için gitmez. Bu kadar da tahammülsüzlük olmaz ki! Bu kadar mütehammil değiller yani, bu kadar...

Türkiye'de devrimci partiler ve gazeteler tasavvufa, tarikatlere karşıdır ve daima veryansın ederler; çatarlar, bağırırlar, çağırırlar, horlarlar, horlayıcı, küçümseyici bir ifade kullanırlar, çağ dışı insanlar gözüyle bakarlar.

Hâlbuki biz onların okuduğu bütün ilimleri okuduk ama onlar bizim okuduğumuz ilimleri okumadılar. Biz onların bütün müesseselerinden geçtik ama onlar bizim müesseselerimizin kapısına bile ayak basmadılar. Biz onlardan bir kat daha başka bilgileri biliyoruz ama onlar bizim bilgilerimizi bilmiyorlar.

Rusya'da tasavvufa karşı bir tavır yürütülmüştür. Geçen yüzyılda İngiltere iki büyük düşman ilan etmiş İslâm alemine:

Birisi hac,

Birisi tasavvuf ve tarikatler.

Çünkü hacca giden müslümanlar birbirlerinden haberdar oluyorlar, emperyalizmin oyunlarını birbirlerine anlatıyorlar ve tedbir alıyorlar. Sudan'da İngilizlere karşı bir hareket başlıyor, Hindistan'da İngilizlere karşı bir hareket başlıyor, falanca yerde İngilizlere karşı bir hareket başlıyor. Onun için İngilizler'in düşmanı politik, iç politikayla ilgili düşman. Bir de hac düşman. Ta o zamandan müslümanlar birbirleriyle temasa geçmesin diye hac mevsiminde, "Hacda hastalık var, kolera salgını var." diye hacca gitmelerini engellemeye çalışmışlar. Tasavvuf düşman çünkü tasavvuf erbabının gönlüne giremiyorlar, tasavvuf erbabına söz dinletemiyorlar. Aydınları, kolej mezunlarını kandırıyorlar da ümmîleri, ârifleri kandıramıyorlar.

Evet, tasavvufun böyle düşmanları vardır. Halen de var. Tarih boyunca da vardı. Fakat bir yolun, bir fikrin düşmanlarının olması tabiidir. Çünkü İslâm'ın da düşmanları vardı. Çünkü Allah'ın da düşmanları vardı. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in de düşmanları vardı. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Allah'ın emriyle peygamberlik vazifesine başladığı andan itibaren başta dönürleri ve amcaları olmak üzere karşısına dikilen insanlar vardı, damatları vardı.

b. Bir Yolun Düşmanlarının Olması O Yolun Şânına Ve Şerefine Gölge Düşürmez

Bir yolun düşmanları olabilir. Bir yolun düşmanlarının olması o yolun şânına, şerefine gölge düşürmez. Yolun ne olduğunu incelemek lazım; aslına, esasına bakmak ve konu üzerinde adalet terazisini elinde tutarak hakkaniyetle hüküm vermek lazım. Kadının, müftünün işi budur; iki tarafı dinler, - tarafeyni dinlemeden adalet olmaz- ondan sonra elini vicdanına koyar, Allah için adaleti icra etmeye çalışır, hakkı söyler.

Şairâne bir itirazla biz de diyoruz ki;
Osmanlı şairlerinden birisi söylemiş:

Âb-ı pâke ne zarar vakvaka-i kurbağadan.

Ne demek?

Temiz suya pislik vermez, zarar vermez.
Yani o vıraklar, bayağı da uzaktan duyulur sesi
ama suya bir zararı yoktur, su temizdir.

Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan

demiş Ziya Paşa. Kendisinin ismi de Ziya
olduğu için, bir şiirde muhaliflerine çatmak
için o da öyle söylemiş. “Yarasaların gözü
ışıkta rahatsız olur.” demiş. Hâlbuki yarasanın
gözü bile yokmuş. Şiir aslında biraz hatalı ama
“Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan.” demiş.
Yani güneşten bazı kimseler rahatsız oluyor,
karanlığa kaçıyorlar.

Tabii, İslâm’ın özünü inceleyecek,
Kur’ân-ı Kerîm’in üslubuna bakacak olursak
Allahu Teâlâ hazretleri bizim önümüze kâfirin
sözünü de seriyor. Kâfir eline çürümüş kemiği
almış, Mekke’de, Hz. Peygamber’in karşısına
çıkılmış, parmaklarının arasında kemiği
ufalatarak, kum haline getirerek;

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ . قُلْ يُحْيِيهَا
الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ .

Kâle men yuhyi'l-ızâme ve hiye ramîm.

“Bu kemikleri böyle ufalmış hâle getirip böyle dökülmüş bir haldeyken tekrar kim diriltecek? Olur mu öyle dirilme, diriltme? Âhiret, ba’sü ba’de’l-mevt olur mu?” diye itiraza kalkışmış ama Allahu Teâlâ hazretleri o sapık ve çürük ve cahil itirazı da söyledikten sonra, bize bildirdikten sonra diyor ki:

Kul yuhyîhellezî enşeahâ evvele merratin.

Evvelce bunu kim yarattı? O kemiği kim yarattı? O insanı kim yarattı? O varlığı kim yarattı? Kâinatı kim yarattı?

“Evvelce yaratan onu tekrar yaratmaya kâdirdir.” *Ve hüve bi-küllî halkin alîm.*² “Her çeşit yaratmaya da kâdirdir.”

Yaratmanın bir tek cinsi yok. Yaprakların çeşitlerine bakın, sayılarını bitiremezsiniz. Sadece benim küçük, mütevazı salonumdaki,

² 36/Yâsîn, 78-79.

yani evi süslesin diye edindiğim çiçeklerin ben bir gün yaprak çeşitlerini saydım; 17 çeşit yaprak saydım benim küçük evimde. Deve tabanının yaprağı bu kadar, kuşkonmazın yaprağı dereotu gibi, arslan pençesi başka türlü, kılıç çiçeği başka türlü, yaprağı güzel başka türlü vs. vs.

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ .

*Fetebârekallâhu ahsenü'l-hâlikîn.*³

Allah kudretini gösteriyor. Eserinde yaratmasının coşkunluğunu görüyoruz. Balığın çeşitleri, çiçeğin çeşitleri, renklerin çeşitleri, meyvelerin çeşitleri... Hatta bir elmanın, Bolvadin'de otobüsümüz mola vermişti de, camekanın içinde kırk çeşidini görmüştüm. Bolvadin gibi bir yerde kırk çeşit elma! Dünya üzerinde kim bilir kaç çeşit var... Böceklerin çeşitleri vesaire de... *Ve hüve bi-küllî halkin alîm.* Her çeşit yaratmaya kâdirdir. Yani “Bilmediğimiz şekillerde de ihyâya, inşaaya, ibdâya kâdirdir.” diyor.

³

23/Mü'minûn, 14.

Demek ki mü'min aşılanıyor. Mü'min yanlış fikri de bilir, duyar, ona karşı aşılanır. Hani tifo, tifüs aşısı oluyor, ondan sonra tutulmuyor; çiçek aşısı oluyor, ondan sonra çiçek mikrobu Türkiye'de öldürücü olmuyor.

Eski asırlarda çiçek, Avrupa'da öldürücü bir hastalıkmiş, geldiği şehrin yarısını kırarmış, üçte birini öldürürmüş ama Türkiye'de böyle bir şey olmuyor. Çünkü bizim eski devirde köşe başındaki hacı nineler çocuklarının kollarına cırt cırt çiçek aşısı yaparlarmış. Onlara bu çiçek hastalığı hafif bir şekilde gelip geçermiş, bir şey olmazmış.

Demek ki mikrobu bilmek, ona karşı aşılanmak, kuvvetlenmek de aynı zamanda bir tıbbî yol olduğu gibi fikrî yol oluyor. Elbette yanlış fikirleri de bileceğiz. İlim zaten öyle gelişir ve iman öyle kuvvetlenir. Onun için Necip Fazıl merhum diyor ki;

Ey düşmanım, sen benim ifadem ve hızımsın.

Ey düşmanım, ben senden hız alıyorum. Düşman olmazsa insan hız kazanamaz.

Bizim İlâhiyat Fakültesi'ne Kemal diye bir kardeşimiz gelirdi, biraz başka fakülteleri filan dolaşan, biraz da efe bir arkadaştı, Allah selamet versin. “Pasıfsiniz!” diye bizim ilâhiyatlıları; hocaları ve talebeleri tenkit ederdi. Hatta biraz külhanî olduğu için “mantar” derdi, “mantar gibi” derdi. “Gelin de görün Hukuk Fakültesi'ndeki, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki gençleri!” derdi. Çünkü karşısında komünist var, dinsiz var. Onunla bileniyor, onunla hız kazanıyor, onunla kuvvet kazanıyor. Her şey zıttıyla zahir olduğundan hakkın akı karanın yanında daha güzel belli oluyor. O bakımdan, muhalifler veya bir fikir, bir konu üzerinde ters sözler bizi yıldırmamalı.

Ben Safa tepesinin altında otururken Arab'ın birisi yanaştı da;

“Selamun aleyküm.” dedi.

“Aleyküm selam.”

“Kimsin?”

“Türkiye'denim, falancayım.”

“Hangi mezheptensin?”

“Hanefî mezhebindenim.” dedim.

Açtı ağzını, yumdu gözünü; Ebû Hanife Efendimiz hazretlerinin aleyhinde uzun boylu konuştu. Ebû Hanife hazretleri, dünyanın en büyük fakihlerinden... Zamanının bütün alimleri ve bütün mezhep imamları, Hanbelî mezhebinin vesairenin imamları dahi, İmâm-ı Şâfiî dahil, hepsi “dünyanın en muttakî insanı” diye son derece methetmişler. Ama o zemmetti.

Olabiliyor. Harem-i Şerif’te gıybet ediyor, hem de Ebû Hanife hazretlerini gıybet ediyor!

Kimin hareketi doğru, kiminki yanlış? Harem-i Şerif’te gıybet olur mu? Vefat etmiş kimsenin aleyhinde konuşulur mu? Öyle o kadar büyük bir zâtın değerini ölçecek kadar sende, terazinde kapasite var mı?

Böyle şeyler olabilir.

Tasavvufun lehinde insanlar da çok. Büyük mezhep imamları, büyük alim ve fakihler büyük bir ekseriyetle tasavvufu methetmişlerdir.

Bu konuda size bazı eserler göstermek için getirdim. Korkmayın, bu kadar önümde kitaplar var diye hepsini okuyacak değilim ama

Hakâik ani't-Tasavvuf diye bir eser var. Ahmet Serdaroğlu terceme eylemiş. Muasır Arab alimlerden bir mübarek zâtın eseridir. Güzel bir eserdir; okumanızı, kütüphanenizde bulundurmanızı tavsiye ederim. Orada, 317. sayfasında hangi büyük alimlerin nasıl tasavvufu methettiğini güzel güzel anlatıyor.

Mesela İmâm-ı Şâfiî hazretlerinin sözünü naklediyor:

“Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi.” buyurmuş İmâm-ı Şafiî *rahmetullâhi aleyh*, Allah şefaatine erdirdin. Türbesi Kahire’de. Kahire’de çok nefis bir türbesi var ama çok harap bir mahalle arasında. İşte bu da İslâm âleminin kadir kıymet bilirliliği!..

Üç şey sevdirdi:

1. Külfeti terk. Yani reel, tasannusuz yaşayış.

2. Kolay geçim, yani “İşte ne yapalım, bir lokma da olsa elhamdülillah karnımızı doyuruyoruz...” İnsanın midesi bir avuç kadar bir şey. O kadar lokantalara lüzum yok yani... Maddelerini de topladığın zaman; bir kısmı

karbonhidrat, bir kısmı protein, bir kısmı yağ. Netice itibariyle ekmekten de karbonhidrat alıyorsun, kaymaklı kadayıftan da; fark etmiyor. Proteini süttten, yumurtadan, etten de alıyorsun, fasulyeden, kuru fasulyeden de... “Fukaranın mıhlaması” mı denir?..

Külfeti terk, kolay geçim ve;

2. Tasavvuf yolu.

İmâm-ı Şafiî böyle buyurmuş. Kaynağını gösteriyor.

İmâm-ı Malik’in bir sözü var, diyor ki:

“Sadece fıkıh okuyan ama tasavvufu bilmeyen, sûfî olmayan fasıktır.”

Bilgisi var; ameli yok, icraatı yok, hâli yok. Söz var, hal yok; fasıktır.

“Sûfîliğe girmiş ama fıkıh bilgisi olmayan zındıktır.”

Aşkî şevki var ama bilgisi yok; kaş yapayım derken göz çıkartır, zındık olur, raydan çıkar, yoldan çıkar, hatta imandan çıkar. Bilgi olacak. İkisini cem eden, ikisini birden kendisinde toplayabilen, işte o da muhakkıktır. Muhakkık, fasık, zındık, birbirine

benzeyen üç kafiyeli kelime. Eğer fıkhı biliyor, bilgisi var hâli yoksa, yaşantısı bilgisine uygun değilse fasıktır. Hâli var, hallenmek istiyor ama bilgisi yok; ayağı kayar, şaşırır, zındık olur. Hem hâli hem ilmi varsa, ilmiyle âmilse o zaman muhakkıktır, diye bildiriyor.

İmâm-ı Âzam hazretlerinden sözler var. Abdülkâhir-i Bağdadî, *el-Fark beyne'l-fırak* diye mezhepler ve çeşitli yollar üzerinde eser yazmış, sûfîlerin hallerini anlatıyor, güzel vasıflarını sıralıyor, sıralıyor;

“Kadere razıdırlar. Göz, kulak ve kalpten insanın sorumlu olduğunu bilirler, bunları günahlardan korurlar.” diyor. “Kıyamette zerrenin hesabını vermenin telaşına düşerler.” diyor, vs. vs. anlatıyor. Diyor ki;

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ.

Zâlike fadlullâhi yû'tîhi men yeşâ'. “Bu Allah'ın bir fazlıdır, dilediğine nasip eder.”⁴ diyor. Onları, yani çeşitli fırkaları incelemiş bir alim olarak onun sözü bu.

İmâm-ı Gazzâlî'nin meşhur bir sözü var. İmâm-ı Gazzâlî de Suudlular'ın düşmanıdır. Kitabını *-İhyâu ulûm'u-* Suudi Arabistan'a sokmuyorlar. İmâm-ı Gazzâlî zamanının çok büyük bir mücahididir. Zamanındaki bütün fırak-ı dâlle ile mücadele vermiştir; filozoflarla, Mezdakîlerle, çeşitli sapık fırkalarla uğraşmıştır. İlim erbâbıdır. İlimde derya gibi bir insandır. Diyor ki;

“İnceledim, kesin olarak sonunda bildim ki özellikle Allah yolunda olanlar gerçek sûfîlerdir. Allah yolunun hakiki erleri mutasavvıflardır.”

Uzun sözleri var. Ama kitabı, kaynağını gösterdim. Kütüphanenizde bulunmasını tavsiye ederim, kitapta çok güzel bilgiler var.

Tasavvufa karşı olan şahıslar ikide birde İbn Teymiyye'yi ileri sürerlerdi. Amerika'da bir kitap aldım, sonra Türkiye'de de terceme edilmiş. *İbn Teymiyye ve Tasavvuf* diye bir eser gördüm. İbn Teymiyye'nin kendisi sûfî zaten, kendisi erbâb-ı tarîk. Adamı tutuyorlar, kendi yolunun karşısında göstermeye çalışıyorlar. “Şeyhü'l-İslâm, İmam İbn Teymiyye...” diye söylüyorlar söylüyorlar, bir

noktaya kadar. Ama tasavvufa ait sözlerine gelince yutuyorlar. Böyle adalet olmaz. Bir noktaya kadar söyle, ondan sonra sus, olmaz.

Osmanlılar...

Osmanlı bir tasavvuf devleti. Tarih boyunca, yedi asır şânla, şevketle yaşamış bir tasavvuf saltanatıdır Osmanlı. Padişahından ordusuna kadar, vezirinden halkına kadar sûfîdir. Osmanlı tasavvuf devletidir. Ordu alperenlerle başlamıştır. Yeniçeriler kendilerini Hacı Bektaş'ın mensubu olarak kabul etmiş ve harbe "Allah Allah!" diye gitmişlerdir. Sultan Ahmed, Aziz Mahmud-ı Hüdâî'ye intisap etmiştir. Abdülhamid veya Sultan Abdülaziz -belki isimlerini karıştırmış olabilirim- Şâzelî tarikatindedir. "Benim tekkemde her cuma akşamı Hâlidî dervişler gelsin, zikir yapsın." diye vasiyet etmiş. Çoğu tasavvufa müntesiptir. Fatih'in oğlu Bayezid "Sûfî Bayezid" diye tanınır. O zamandan beri böyle gelmiştir. Fatih'in Akşemseddin ile mâcerâsı bellidir. Ekseriyetle Osmanlı ulemâsı aynı zamanda sûfîdir, aynı zamanda bir zâta intisap etmiştir, ondan feyiz almıştır.

Tarih boyunca Orta Asya tasavvufun hazine sandığıdır. Halen öyledir. Horasan erenleri dünyanın her yerine yayılmışlardır, irfanı götürmüşlerdir. Maveraünnehir'den en büyük alimler, hadisçiler, Buhârîler, Tirmizîler yetiştiği gibi en büyük sûfîler yetişmiştir. Afganistan'da, Hint'te İslâm'ın yayılmasında onların çok büyük [katkıları] vardır. Bugün bir Afgan devlet başkanı -Burhaneddin Rabbani-Müceddidî'dir. Soyca ve akide olarak İmâm-ı Rabbânî'ye bağlıdırlar.

Sudan ve Kuzey Afrika, tüm Afrika erbâb-ı tasavvuftur. Geçtiğimiz sene içinde ben kardeşinizi, Sudan'dan gelmiş olan bir üniversite hocası ile Sudan'a davet etti. Biz "Sudanlılar'ı seviyoruz." dedik, onlar da "Biz de sizi seviyoruz." dediler, Sudan'a davet ettiler. Devlet bir konferans tertiplemiş. Konferans da değil de *mu'temer* diyorlar, birkaç gün devam eden bir seri toplantı tertiplemiş. İsmi *Mutemeru'z-zikr ve'z-zâkirîn*. Zikir ve erbâb-ı zikrin, zâkirlerin toplantısı, mu'temeri demek. 3-4 gün orada bizi misafir ettiler. Dünyanın her yerinden büyük sûfîleri, meşâyih-i kirâmı çağırmışlar,

Kâdirî, Nakşî vs. vs. Orada çok güzel konuşmalar, tebliğler oldu.

“Biz her şeyimizi zikre ve zâkirlere borçluyuz. Sudan zikirten, tasavvuftan ayırlamaz.” dediler.

Öyledir. Kuzey Afrika öyledir. Tunus’tan, Cezayir’den, Fas’tan, Moritanya’dan, daha adını saymadığımız birçok ülkeden çok büyük ârifler yetişmiştir ve hâlen oralarda hizmet görmektedirler.

Demek ki lehinde olanlar çok büyük ekseriyette ve ağırlıkta.

Peki nedir bu? Müslümanlardan ihtilaf edenler niye ediyor?

Onu tahlil edelim, yani yaklaşıalım. Tenkit eden nesini tenkit ediyor, bilelim.

Benim düşündüğüme göre, size anlatmak için sıraladığıma göre sebepler dört tanedir:

1. İslâm çok geniş alanlara; okyanuslardan okyanuslara, kıtalardan kıtalara yayılmıştır. Çok çeşitli toplumlara girmiştir. Tasavvuf onun için o toplumların daha önceki kültürlerinin ve zihniyetlerinin rengine biraz boyanmıştır. Onun için mesela

bir Kuzey Afrika'nın tasavvufu ile bir Orta Asya tasavvufu arasında fark vardır. Hint tasavvufu ile Türkiye'deki tasavvuf arasında fark vardır. Araplar'ın, bir Bağdat'ın tasavvufu ile diyelim ki Yemen'in tasavvufu arasında fark vardır. Bu, mahalli renklerin, yaşamların ve kültürlerin etki etmesinden kaynaklanıyor.

Tabii mahalli renkler kısmen mâzur görülebilen tesirler veriyor, kısmen de tasavvufun içine asıl İslâm'a uymayan birtakım kıyafetler, birtakım hareketler sokuyor. İslâm'ın aslında olmayan, tasavvuf erbabının yaptığı birtakım hareketler tenkide sebep oluyor.

Bunun aslı İslâm'da var mı?

Arıyorsun, yok. O zaman tenkit mevzuu oluyor. Bu bir.

2. Zaman. Çok geniş bir zaman içinde, 14 asırda İslâm böyle yaşanmıştır ve bu genişlikte, bu uzun asırlarda aynı fikrin sahiplerinin bile, asır içinde ilerlemesiyle, zaman içinde ilerlemesiyle, değişmesine ve bazen dejenere olmasına sebep olmuştur. Hani kulaktan kulağa oyunu vardır. Bu taraftan birisi bir söz söyler, o yanındakinin kulağına, o

yanındakinin kulağına, en sondaki de hangi söz söylendiğini açıklar ama ondan sonra herkes güler.

Neden?

İlk söylenen söz kulaktan kulağa öbür tarafta çok değişmiştir. Yani zamanın uzamasından dolayı asla uygunlukta değişme olmuşsa o tenkit mevzuu oluyor. Haklıdır. İslâm'a sonradan giren tesirlerde tenkitler haklıdır. Zamanın uzamasından dolayı olan dejenerasyonda tesirler, yine başka şeyler çıkmışsa haklıdır.

3. Metotlar farklıdır. Tasavvufun amaçlarını sağlamak için her tarikat -tarikat metot, yol demektir- ayrı bir metot kullanmıştır. Kullanılan metotların bir kısmı tenkide sebep olmuştur. Bilgi seviyesi önemlidir. Tasavvuf erbâbı olan şahıs alim ise, muhakkık ise, yani hem fıkıhı biliyor hem tasavvufu biliyorsa kimse itiraz etmemiştir, herkes sevmiştir, İbn Teymiyye bile sevmiştir ve el öpmüştür, ona bağlanmıştır. Ama cahil ise, nâehillerin eline geçmişse, o zaman hata onlarındır, tenkit edilmiştir.

4. Bir kısmı da, her güzel şeyin taklidi olduğu gibi... Elmasın taklidi camdır. Elmas yüzük şu kadar milyon liradır ama cam yüzük şu kadar liradır. İpekle hasır arasında çok büyük fark vardır. İkisi de dokumadır ama hasır dokuma ile ipek dokuma, atlas dokuma arasında çok büyük fark vardır. Her şeyin taklitleri vardır.

Bir Varan Turizm vardır, bir de Hakiki Varan vardır. “Hakiki” derler. Bakarsınız Mahmutpaşa’da gezdiğiniz zaman gayrimüslimler dükkânlarına hep “Koca Türk, Asil Türk, Kök Türk, bilmem ne Türk” der ama Türk değildir, yani müşteriye aldatmak için öyle demiştir. İstismarcıları, suiniyetlileri vardır.

Tabii onun da işi nedir?

Mevlânâ hazretleri rağbet görüyor diye, Abdülkâdir-i Geylanî hazretleri rağbet görüyor diye mesela o da cebini doldurmaya, istismar etmeye kalkmıştır.

Bizim [arkadaşlar] anlatıyorlar; iş havada kalmasın, misallendireyim diye söylüyorum. Bizim camiye gelen giden bir kişi vardı. Adını bilmem, uzaktan görürdüm ama yani avamdan

bir kimseydi, bizim camiye gelir giderdi. Sonra değişmiş. Sonra bembeyaz elbiseler giymeye başlamış; alımlı, çalımlı kıyafetler giymeye başlamış.

E ne oldu?

Şeyhliğe kalkışmış. Ama avamdan, bilgisi yok. Sonra onu bir kolunda bir kadın, bir kolunda bir kadın görmüşler. Böyle yani... Kadınlar da, güya onun müridleri de ondan yani böyle etrafında... Bizim kabadayı esnaf var, ihvandan değil ama bizim camiye gelip giden; bir tanesi yanaşmış yanına, biraz güreşciliği filan da var.

“Bana bak! Bir daha buralarda görünme, bacaklarını kırarım senin!” demiş.

Bakmış görmüş ki öyle kadınlarla madınlarla düşüp kalkıyor...

Peki sonu ne olmuş?

Muhterem kardeşlerim, ibret olduğu için söylüyorum, Allah kimsenin ayağını kaydırmasın. Hele, dinde sahtekârlığın cezası çok büyüktür, o durumlara kimseyi düşürmesin. Sonra falanca ilde, yerini söylemiyorum adı belli olmasın diye,

biliyorum, filanca ilde grand tuvalet giyinmiş, çok güzel giyinmiş, kravat takmış...

Görüyorsunuz ben kravat takmıyorum, sevmiyorum ama mecbur olanlar, memurlar kravat takıyorlar. Kravat takmış. Bu bizim millî kıyafetimiz değil, Batı'dan gelmiş. Kravat "Hırvat" kelimesinden geliyor, onların örfü, töresi, yayılmış Batı'ya, onlar takıyorlar. Grand tuvalet giyinmiş, başına fötr şapka geçirmiş. Onu da sevmiyorum, fötr şapka da... İşte başka başörtüleri kullanıyoruz ama fötr kullanmıyoruz. Ve kendisini asmış! Sonuç önemli. Kendisini asmış.

Hem de nasıl?

Böyle giyinerek asmış.

Allah öyle bir ibret gösteriyor ki...

Kendisini asmak ne demek?

Bir insan kendisini astı mı, kendisi intihar ettiği için ebedî cehennemdedir. Çünkü bu can bizim malımız değildir, bize emanettir. Biz bunu almaya, vermeye selahiyetli değiliz; sahibi var bunun. Allahu Teâlâ hazretleri canı vermiş, O alacak. Sahibi Allah **celle celâluh**.

Biz emanetçisiyiz. Biz iyi bakmakla mükellefiz.

Bu işin şakası yok. “İstismarcıları vardır, sapıkları vardır.” dedim, onun da bir misalini vereyim, bilinsin. Çünkü hayatta olmuş misalleri söylemezsek dinleyicilerden de yanılanlar olabilir.

Bir tüccar arkadaşım anlatıyor, isim söylemeden anlatıyorum, maksadım birisini kötülemek değil; birtakım gerçekleri öğretmek, anlatmak, dile getirmek, bahis konusu etmek, herkesin dikkatine sunmak. O arkadaşımızın hanında, kendisi imalatçı, zengin bir insan, bir genç varmış.

“Çok iyiydi hocam. Cübbe giyerdi. Sakallıydı. Sevabı çok diye sarık sarardı.” diyor.

Sarıkla kılınan namaz sarıksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplıdır. Onun için kardeşlerimiz sarık giyiyor.

Cübbeyi neden giyiyoruz?

Bir insanın kılık kıyafeti dolayısıyla secdeye vesaireye vardığı zaman mahrem yerleri görünürse arkadan, kendisinin de

arkasından görenin de namazı bozulur. Onun için, tesettür için örtüyoruz, cübbeyi ondan giyiyoruz. Biz de biliriz gömlekle dolaşmasını...

“Biz de üşümüyoruz, bizde de efelik var, bizim de kanımız kaynıyor.” diyebilirsiniz ama namazda niye hoca efendi cübbe giyiyor?

Tesettür olsun diye, uzvu belli olmasın, arka taraftaki insanın aklı karışmasın, kötü kötü şeyler olmasın diye. İslâm korur. İslâm kötülüğü olmadan korur, onun için.

Cübbe giyermiş, sarık sararmış, namazı camide kılarmış. Paldır paldır, paldır paldır merdivenlerden inermiş. Namaza gidiyor bizim genç, filanca tüccarın yanında çalışan tezgahtar namaza gidiyor. Etraftaki tezgahtarlara da faydalı oluyormuş. Epeyce onları da alıştırmış, “Hadi bakalım namaza başlayın.” vesaire... Bayağı bir hizmet yapıyor yani; birçok kimseyi namaza alıştırmış.

Ondan sonra, Allah kimseyi yanıltmasın, şaşırtmasın, sakalı kesmiş, namazı bırakmış, acayip bir insan olmuş.

Meraklanmış bizim tüccar arkadaş, ne oldu?

Bir efendiye intisap etmiş.

Ne efendisi?

Bir dâl ve mudil insana, sapık ve saptırıcı insana bağlanmış. Sakalı ondan kesmiş, namazı ondan bırakmış.

Bir gün de gelmiş, bu bizim arkadaşına demiş ki;

“Bizim efendi hazretleri bu akşam falanca yerde sohbet yapacak, siz de gelir misiniz?”

“Gelirim.” demiş arkadaş, hemen balıklama “Gelirim, gelirim...”

O gittikten sonra bizim arkadaşın tezgahı, o da sakallı, müslüman, mütedeyyin bir insan, ikaz etmiş;

“Ağabey, o adam sağlam adam değil. Sen ‘gelirim’ dedin ama her çeşmeden su içilmez; kimisi mikroplu oluyor, kimisi acı su oluyor. Belediye ‘Bu çeşmenin suyu içilmez.’ diye üstüne kırmızı yazıyla yazıyorlar. Her çeşmeden su içilmez, onun için gitme buraya.” demiş.

“Yok, biliyorum her çeşmeden su içilmediğini ama bu adamı merak ediyorum. Bu adam kim ki bu kimseyi namazdan vazgeçirdi, ne yaptı da bunu vazgeçirdi, ondan merak ediyorum.” demiş.

“Kalktık, gittik.” diyor. “Vapurdan indik, falanca yere vardık.” Semtin adını söylemiyorum. “Ezan okundu, cami-mescit şurada, ev de şurada, sokağın içinde.”

“Şimdi ezan okundu; camiye-mescide mi gidelim, eve mi gidelim?” demişler. Demiş ki;

“Camide beş altı kişi vardır.” Akşam ezanı, akşam namazının ezanı... “Camide beş altı kişi vardır, eve gidelim, ev kalabalıktır, cemaat ne kadar büyük olursa sevabı o kadar çok olduğundan namazı orada kılalım.” diye girmişler içeriye. Hakikaten içerisi tıklım tıklım dolu. Birisi de çıkmış konuşuyor yukarıda. Oturmuşlar, dinlemişler.

Nereden bahsediyor?

Aşkullah, muhabbetullah vesaire... Konu güzel; Allah sevgisi çok güzel bir konu. Dinlemişler, dinlemişler, dinlemişler... Arada saatlerine bakıyorlar; vakit geçecek. Akşamın

vakti belli; nihayet 1 saat 20 dakika Diyanet takvimine göre, 1 saat 30 dakika filanca takvime göre. Kalkmış, demiş ki;

“Akşamı kıldınız mı?”

Adam durmuş durmuş, soğuk soğuk bakmış;

“Kılmadık.”

“Akşam kaçıyor.” demiş.

Böyle acır gibi yine bakmış yüzüne. “Vah zavallı vah!” gibilerden.

“Abdest alacağız, namaz kılmamız lazım.”

“Şunlara lavaboyu göster.” demiş. O tezgahtar çocuk almış bunları, yan taraftaki odanın dışında, işte neyse salonun dışında abdest almışlar. O da utanmış o zaman, tezgahtar çocuk da abdest almış bunlarla beraber.

“Abdesti aldık, salona geldik.” diyor. Adam sormuş;

“Ne yaptınız?”

“Abdest aldık baba.” demiş tezgahtar.

“A evladım, ben sana söylemedim mi toprak suyla oynamaya gelmez, çamur olur diye...”

İnsan topraktan yaratıldı ya muhterem kardeşlerim, abdest alınca, toprak suyla karışınca ne oluyormuş? Çamurlaşıyormuş, çamur oluyormuş.

“Ben size böyle söylemedim mi? Hadi kılın bakalım.” demiş.

“Ben 25 sene önce bir namaz kılmıştım.” demiş. 25 senedir namaz kılmadığını söylüyor adam. 25 sene önce bir namaz kılmış, “Hadi siz de kılın.” demiş.

Vah yani, ham sayıyor karşısındakileri...

“Biz burada aşkullahtan, muhabbetullahtan bahsediyoruz, siz namazdan bahsediyorsunuz. Ya namazın kazası var, sohbetin kazası yok...” filan, mâlum teraneler...

Bu da işin dejenerasyonudur, dejenere olmuş şeklidir.

Tabii bunları hepimiz tenkit ediyoruz. Bunlar tasavvuf değil. Dünyada pek çok din var ama İslâm bir tane. Hak din, hak yol İslâm.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ.

*Inne'd-dîne inde'llâhi'l-İslâm.*⁵

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ.

*Ve men yebteği gayre'l-İslâmi dînen felen yukbele minhü.*⁶

Başka bir din hadi bakalım seç, dünyada pek çok din var; buyur, seç bakalım başka din... İslâm'dan gayri bir dini seçenden Allah o dini kabul etmeyeceğini beyan ediyor.

Neden?

İslâm'da tevhid var, ötekilerde yok. İslâm başka. Bütün dinler bir tarafa, İslâm bir tarafa. İslâm var, başka din yok. Allah var, şeriki yok. Onun için;

لا اله الا الله

Lâ ilâhe illallah.

---

⁵ 3/Âli İmrân, 19.

⁶ 3/Âli İmrân, 85.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

Inne'd-dîne inde'llâhi'l-İslâm.

Onun için muhterem kardeşlerim, tasavvufun da hakikati var, o bize lazım. Sapıkları var, onu da bilmemiz lazım ama o işin aslına taalluk etmiyor.

Evet, meseleyi böylece anlattık.

Bir de şunu anlatalım: Sahih bir tarikatın, sahih bir yolun nâehil bir postnişini olabiliyor. Yani adam kendisi kusurlu olabiliyor. Yol sağlam, adam kendisi kusurlu oluyor. Onun da misalini anlatacağım.

Bir şehirde bir arkadaş bana geldi;

“Hocam, ben tarikatimi değiştirmek istiyorum, size bağlanmak istiyorum.” dedi ve anlattı. Kendisi biraz dinî bilgisi olan bir kimseydi, anlattı.

Bir şeyhe bağlanmış. Hizmet ediyor, güzelce dervişlik yapıyor. Bakmış bir gün şeyh efendi hatalı bir iş yapmış. Demiş ki;

“Efendim, hadîs-i şerîf var bu konuda. Dinin hükmü şöyle. Yani siz böyle yapıyorsunuz, yanlış.”

“Olsun, bu hadis var ama sen yine böyle yap.”

“Uyanmadım.” diyor. İkinci bir sefer yine başka bir şey olmuş. Yine böyle bid’at, dinde yeri olmayan başka bir şey. Yine demiş;

“Efendim, bu iş de yanlış değil mi? Şu delil yok mu aleyhinde?”

“İyi, var ama sen yine böyle yap.”

“Yine uyanmadım.” diyor. Yani samimiyeti, bağlılığı devam ediyor.

“Bir gün rüya gördüm.” diyor. Kendisi anlatıyor, olmuş hadise. İsmi bende mahfuz bu kardeşimizin. Rüyada tekkesinde yangın çıkmış, tekke yanıyor. Bu da su bulacağım, kova bulacağım diye başlamış kan ter içinde koşmaya. “Koşarken yolda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’le karşılaştım.” diyor. “Nefes nefese koşuyorum, yangını söndüreceğim diye telaş içindeyim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’le karşılaştım.” diyor. “Tekkemiz yanıyor yâ Resûlallah!” demiş. Rüyada Resûlullah’ı görmek büyük saadet, büyük mutluluk, güzel bir şey. Çünkü şeytan rüyada

Resûlullah kılığına giremez ve kimseyi kandıramaz. Gördüyse Resûlullah'ı görmüştür gören şahıs, bu konuda hadîs-i şerîf var. “Yâ Resûlallah, tekkemiz yanıyor.” deyince Resûlullah Efendimiz rüyada ona demiş ki;

“Hayır, bizim öyle bir tekkemiz yok. Bize bağlı öyle bir tekke yok.”

Uyanmış, anlamış ki yol yanlış. Anlamış ki şahıs hatalı şahıs, Resûlullah'ın tasvip etmediği bir şahıs. Araştırmış, incelemiş, sonunda da anlamış. Asıl büyük şeyh, ona el veren şahıs hayattaymış. Gitmiş, onu Anadolu'nun falanca şehrinde bulmuş. Demiş;

“Böyle bir rüya gördüm.”

“Evet, doğrudur evladım.” demiş. “Ben bu şeyhe el vermiştim ama sonradan bu sapıttı, ben de kızdım, kendisini tard ettim tarikatten ama yine devam ediyor.” demiş. Yani kendi bildiğini yapmaya devam ediyor.

Öyle olabilir. Bir de yol iyidir, mürşidi mürşittir, kendisi nâehildir, kendiliğinden böyle şey yapmış olabilir.

Muhterem kardeşlerim!

c. İslam'da Tasavvufun Yeri

Gelelim, İslâm'ın kendisinin içinde bu “tasavvuf” dediğimiz konunun yerine...

Tabii şu kitapta bu hususta güzel bilgiler var. Ahmet Serdaroğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Üyesi, benden yaşça büyüktür ama talebemdir, bizim fakültede okudu. Biz de kurnaz ve bahtlı insanlarız, bizden nice yaşlı insanlar var, pattadak hepsinin hocası oluveriyoruz. Lütfi Doğan Hoca talebemdir, Süleyman Ateş talebemdir, Ahmet Serdaroğlu talebemdir. Hepsi yaşça benden büyük ama talebemdir. Çok şükür, elhamdülillah, iyi talebeler de olunca seviniyor insan. Yani burada güzel bilgiler var.

Biliyorsunuz Halil Gönenç Hoca vardır, Diyanet'in Haseki İhtisas Kursu'nda hocalık yapıyor. Alim, fâzıl bir kimsedir, fakihtir, bilgisi iyidir, müftülük yapmış bir kimsedir. *Günümüzün Meselelerine Fetvalar* diye iki ciltlik eseri vardır. Orada tasavvuf hakkında fikrini soruyorlar:

“Tasavvuf, İslâmî ilimlerden muteber, makbul bir ilimdir.” diyor, zamanımızdan bir fetva olarak.

Sonra biz, Hocamız *rahmetullahi aleyh* Mehmed Zahid Kotku hazretlerinin vefatlarında onu anma toplantıları yapıyoruz. Aya İrini diye bir kilise var, Ayasofya'nın yanında, Topkapı Sarayı'na girerken... Bizim ecdat eskiden mescit olarak kullanmış. Şimdi onu tekrar kilise yapmak ister gibi bir hava var, müzelikten çıkarttılar. Ama Kültür Bakanlığı'na bağlı bir toplantı salonu orası. Biz Taksim'deki Kültür Sarayı'nı istedik, vermediler ama orayı verdiler. Biz de anma toplantısını, sempozyumu, 2-3 gün devam edecek olan bilimsel toplantıyı orada tertitledik.

Sonunda o sempozyumun bildirilerini, yani alimler, profesörler geldiler, 10-15 tane konu orada bahis konusu edildi, kitap haline getirdik. "Vefatının 10. Yılında Mehmed Zahid Kotku ve Tasavvuf Sempozyumu'nun Tebliğleri" diye, *Tanımı, Kaynakları ve Tesirleriyle Tasavvuf* diye bizim Seha Neşriyat içinde kitabı bastık. Bu kitabı okumanızı tavsiye ederim çünkü konuşanların yüzde doksanı doçenttir, profesördür ve konular da güzeldir, güzel işlenmiştir. Burada da İslâm'ın,

fıkhın tasavvufa bakışı ve tasavvufun uygunluğu görülüyor.

Sonra biz yine Seha Neşriyat içinde *Tasavvuf ve Hadis* diye bir kitap neşrettik, bu konu ile ilgisi anlaşılсын diye. Mezhep imamlarının görüşlerini demin okudum *Hakâik ani't-tasavvuf* kitabından. Biliyorsunuz, Abdullah İbnü'l-Mübarek var, çok büyük bir alim. “Devrin en büyük alimi”, “şarkın en büyük alimi” demişler. Abdullah İbnü'l-Mübarek'in *Kitabü'z-Zühd ve'r-rekâik* kitabını elhamdülillah bizim yayınevimiz neşre hazırladı.

Ben bu zâtı çok seviyorum. Türk asıllıdır kendisi. Abdullah İbnü'l-Mübarek, çok hoş bir şahıstır. Yani [hayatı] çizgi roman yapılacak gibidir. Bir taraftan bir silahşör kahramandır Abdullah İbnü'l-Mübarek, kahraman bir askerdir. Bir taratan şair ve ediptir. Bir taraftan asrın en büyük muhaddisidir. İmâm-ı Âzam hazretlerini görmüş, daha büyük mezhep imamlarını görmüş, hepsinin takdirini kazanmıştır. Çok büyük bir zâttır ve eseri kaynaktır. Herkes Abdullah İbnü'l-Mübarek'i, kendisinin ismini zikrederek nakil yapıyorlar.

Sonra çok büyük mücahittir, çok büyük sûfîdir.
Abdullah İbnü'l- Mübarek büyük sûfîdir.

Bu zât-ı muhterem bizim bu Anadolumuz'un f t h tında da Adanalara, Mersinlere gelmiş, cihat etmiş bir kimsedir. Çok güzel men kıbı var, iki tanesini anlatacağım.

Hacca gitmek istediği zaman arkadaŐları demişler ki;

“Aman hocam, beraber hacca gidelim. Ne olur, bizi de kabul edin.”

“Olur, beraber gidelim hacca. Yalnız, herkes kesesini bana verecek.” demiş. Masraflar olacak ya, “Herkes kesesini bana verecek.” diyor. Elini atıp da para harcamak vesaire olmaz; tek elden. “Herkes kesesini bana verecek bakalım. Kabul m ?”

“Kabul.”

Herkes kesesini getirmiş, Abdullah İbnü'l- Mübarek'e teslim etmiş. İçinde altınlar, dinarlar, dirhemler olan paralar. O da bir sandığa koymuş. Horasan'dan yola çıkmıŐlar. Őehir Őehir gidiyorlar, kalıyorlar, alıŐveriŐ yapıyorlar.

Bağdat'a gelmişler. Medine-i Münevvere'ye gelmişler. Mekke-i Mükerreme'ye gelmişler. Haccı yapmışlar. Hurmalarını, zemzemlerini, hediyeleri almışlar. Hepsine soruyormuş;

“Ne ısmarladılar size, aileniz, efradınız, akrabanız?”

“Şunu şunu...”

Liste yapıyormuş, herkesinkini alıyormuş. Böylece hiç kimse de elini cebine atmıyor. Yok ki zaten, keseyi teslim ettiler, şart oydu, para yok yanlarında.

Dönmüşler, bir güzel ziyafet vermiş konağında, evinde, neyse... Herkesi çağırmış, çok güzel yemekler ikram etmiş. Yemeklerin ismi bile var, herkesin böyle ayda yılda bir rastladığı çok nadide yemekler. İkram yapmış, hac yemeği, hac dönüşü şükür ziyafeti yapmış. Ziyafetin sonunda sandığı getirmiş. Herkesin mühürlü kesesini eline tutuşturmuş. Götürmemiş bile adam, götürmemiş bile!.. Kaç kişi kendisiyle gelmek istediye hepsinin parasını çekmiş, “gık” dedirtmeden, yolda da ihtilaf olmadan... Böyle bir zarif insan, güzel insan. Allah şefaatine erdiresin.

Bir keresinde, bizim bu Anadolu'da harp olurken, Adana'da, Mersin'de, hangi ovadaysa... Tabii ordular da harp ediyor zaman zaman. Hudutlarda, kalelerde bekleyen insanlar, bekçiler, ribatlarda murabıtlar, mücahitler var, bekliyorlar. Zaman zaman da teke tek, yeke yek karşılaşmalar oluyor. Bu Abdullah İbnü'l-Mübarek bir düşmanla karşılaşmış ama zorlu bir düşman. Bu çok büyük bir silahşör, çok iyi kılıç kullanan, ata binen bir kimse. Enfes bir insan, roman kahramanı gibi... Ama yenememiş düşmanı. Hamle yapmış, savuşturmuş. Kılıç vurmuş, savuşturmuş. Bilmem mızrak... Ne yaptıysa düşmanı yenememiş. Uğraşmış, uğraşmış, uğraşmış... Düşman da bunu yenememiş.

Bakmış havanın, güneşin durumuna, demiş ki;

“Ara verelim.”

“Niye?”

“Ben ibadet edeceğim, ibadet vaktim geçiyor, ara verelim.”

“Sen ibadet edeceksen ben de edeceğim.” demiş adam. İnmişler atlardan, o bir tarafta, bu bir tarafta. Bu, dereden, ırmaktan abdest almış, namazını kılmış. Dua ederken aklına gelmiş:

“Şimdi bu herif atından indi, aşağıda. Ben bunun üstüne bir saldırayım, attayken kıstıramadım herifi, bir saldırayım, haklayayım.” demiş.

Demiş ama aklına zınc diye bir âyet-i kerîme saplanmış:

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا . بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

*Bismillâhirrahmânirrahîm. İnne'l-ahde kâne mes'ûla.*⁷ Allah insana yaptığı ahdi sorar, soracak. Ahit, ahdedilmişse yerine getirilecek.

Onun için ben saat 10:00'da buraya gelemediğime üzgünüm. 10'u 3 geçe geldim. Yolda bir şey oldu da... Ben istiyordum ki 10:00:00'da şurada oturayım. 3 dakika geciktim diye... Ahit var, saat 10:00'da

konferans mı olacak, 10'da gelmen lazım. Ben derse girerken saatime bakardım, saatimin rakamları 00 oluncaya kadar koridorda tur atardım, içeri öyle girerdim ki talebe 00'lara alışsın, yani tam zamanında... Yüzüm olurdu talebeye, "Bak ben saatinde geliyorum, siz de saatinde gelin." demeye yüzüm olurdu.

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

Inne'l-ahde kâne mes'ûlâ âyet-i kerîmesi zıncı diye hatırına saplanınca bu bizim mübarek, sevgili büyüğümüz Abdullah İbnü'l-Mübarek başlamış ağlamaya. Adam da bakmış uzaktan, o da kolluyor tabii;

"Ne ağlıyorsun?"

"Rabbim *celle celâluh* senin yüzünden beni azarladı." demiş.

"Nasıl azarladı?"

"Ben senin hakkında böyle düşündüm; 'Şimdi bu aşağıya atından inmişken saldırayım, şunu haklayayım, düşman değil mi?' diye düşündüm. Ahdetmiştim, 'Ahdine sadık ol!' mânasına âyet-i kerîme zıncı diye hatırıma saplandı, Allah hatırlattı. Yani 'Ahdini ne

bozuyorsun, ne biçim bir müslümansın? Ahdine sadık olman lazım!’ mânasına azar işittim. Hâlbuki ben buraya Allah’ın rızasını kazanmaya gelmişim. Gördün mü, şimdi hata işledim, Allah’tan azar işittim, ona ağlıyorum.” deyince adam bakmış ki karşısındaki adam gerçek mü’min,

اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده

ورسوله

Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû demiş, müslüman olmuş.

Böyle insanlar.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Evet, sûfî, ulemâ ve fakihler çoktur. Bunlar da konumuzda bizi takviye ediyor. Tasavvufu ben tecrübelerime dayanarak, okuduğum bilgilerin bir özeti olmak üzere dört sınıf, dört çeşit olarak görüyorum.

1. Hakiki tasavvuf. Bu hakiki tasavvuf önemli; aradığımız, istediğimiz bu. Bunu mutlaka elde etmemiz lazım, sahip olmamız lazım.

2. Taklidî tasavvuf. Her güzel şeyin taklidi var. Taklidî tasavvuf, taklidî sûfîler, taklidî dervişler var. Taklidî şeyhler var, “müteşeyyih” diyoruz; şeyh değil ama şeyhlik taslıyor. Mürit değil ama müritlik taslıyor. Müritliği de, burada bir parantez açıp söyleyelim, bir zât-ı muhterem üçe ayırıyor. Mürid üç tanedir.

1. Mürîd-i mutlak. Mutlak mürit, yani tam mürit, tamam.
2. Mürîd-i mecazi.
3. Mürîd-i mürted.

Mürîd-i mutlak nedir?

Hiç itiraz etmeyen, vazifeleri tam yapan, ahbine sadık, vefalı mürit.

Mürîd-i mecazî nedir?

Güyâ mürit ama müritliğin şartlarına uymuyor. Hoşuna gitmeyen bir şey oldu mu itiraz ediyor. Şeyhi iltifat etmedi mi küsüyor.

فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ
يَسْخَطُونَ.

*Fe-in u'tû minhâ radû ve in lem yu'tav minhâ izâhüm yeshatûn.*⁸

Bazı kimseler varmış, Peygamber Efendimiz sadakadan taksim eder, onlara verirse, oh ne âlâ, memnun olurlarmış; verilmeyince kızarlarmış.

Resûlullah'a kızılır mı? Her zaman sana mı verecek? Başka fakir mi yok? Ama kızarlarmış. Böyle şey olur mu?

Mürîd-i mecazî gerçek mürit değil, müritlik yoluna girmiş ama müritliğin şartlarına uymuyor; itiraz ediyor, dinlemiyor, teslim olamıyor, vazifelerini yapamıyor, zikir almış, zikri yapamıyor vesaire...

Mürîd-i mürted; bağlanmış, sonra dönmüş. İrtidat etmek, yani reddedip geri dönmek demek.

Tabii bu mürit hakiki mürit olmazsa, şeyh hakiki şeyh olmazsa, tarikat, tasavvuf da taklidî oluyor. Yani hakikisi olmuyor, taklit oluyor, benzetme oluyor, kıymeti olmuyor. Altın suyuna batırılmış bakalit oluyor. Dışı

altın suyu gibi, altın gibi parlıyor ama bakalit oluyor.

3. Dejenere tasavvuf. O, “Ben 25 yıl önce namaz kılmıştım.” diyen kişi gibi. “Niye abdest aldın? Çamur oldun.” diyen gibi. “Aşkullahtan, muhabbetullahtan bahsediyoruz, şimdi namaz kılmanın sırası mı?” diyen gibi. Bu dejenere tasavvuftur.

Cumhuriyet gazetesinin muhabirleri Arnavutluk’a gitmişlerdi, bundan senelerce önce, hatırlıyorum. Arnavutluk hakkında röportajlarını yayınladılar. Hepsini okuyamadım. Cumhuriyet gazetesini her zaman okuyamıyorum da... Yalnız orada Bektaşî tekkesine gitmişler, Arnavutluk’ta. Cumhuriyet gazetesinin yazarına Bektaşî tekkesi rakı ikram etmiş.

Bu nedir?

Dejenerasyon.

Neden?

Allah içkiyi yasak etmiş, Kur’ân-ı Kerîm’de bellidir; bariz, şeksiz şüphesiz haramdır.

إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ
مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

*Inneme'l-hamru ve'l-meysiru ve'l-ensâbu
ve'l-ezlâmu ricsun min ameli's-şeytâni.*

Yasaklamış.

*Fectenîbûhu le-allekum tüflihûn.*⁹

Yasak. Yasak şeyi neden yaparsın Allah yolunun yolcusuysan? Allah'ın rızasını kazanmak isteyen insansan niye günaha dalarsın?

Bu dejenere tasavvuftur.

4. Bir de bunun dışında, gayrimüslim milletlerin İslâm'dan önceki ve şimdiki başka din ve kültür mensuplarının mistisizmi vardır, onların mistikleri vardır. Bu da bizi ilgilendirmiyor çünkü İslâm hak ise, öteki dinler onun dışında ise o zaman onların mistisizminin de kıymeti yoktur.

Geçenlerde işte “bir tarikat” diyorlar, tarikatin adını da batırıyorlar... İsviçre’de, evler de yandı, gazeteler yazdı. Amerika’daki

⁹

5/Maide, 90.

bilmem hangi sapık tarikatin mensuplarıymış, topluca bir bir öldürdüler. Ne olduğu da belli olmadı, adam da ortadan kayboldu... Şimdi yakalandı mı yakalanmadı mı bilmiyorum. Bunlar bizi ilgilendirmiyor. Hint tasavvufu var, eski hıristiyan tasavvufu var, eski yahudi tasavvufu var, şu var, bu var... Bunlar da yol değil.

Gerçek tasavvufun bazı misallerini işi fazla nazariyata boğmadan anlatmak istiyorum. Bizim Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Efendimiz, büyük muhaddistir, hadis alimidir. 1312 yılında vefat etmiş. Kanunî türbesinin girişindeki yan tarafta kabri vardır. Şimdi bu Gümaşhaneli Efendimiz *Râmûzu'l-ehâdîs* kitabını yazmış, *Hac* kitabı var, *Câmiu'l-usûl* kitabı var, *Levâmiu'l-ukûl*'u var vesaire... Büyük alim. Yüzlerce halife yetiştirmiş. Arap âleminde hâlen Gümüşhânevî'den ders almış, Mısır'da şeyhlik yapan Nakşî tekkesi mensupları var. Şimdi, bu büyük zât...

Biz Ankara'ya gidiyorduk, İstanbul'dan çıktık, bir benzin istasyonunda benzin alacağız. Sahibi tanıdık çıktı; ârif, edepli bir

kimse, böyle el pençe divan duruyor ve tatlı bir kimse. Sorduk; ya, bu güzellik nereden geliyor, anlayalım diye. Babası Maraşlıymış. Sanıyorum ismi Mehmed Vehbi idi, babasının adı veya dedesinin adı. “Biz, aslen kökenimiz Medineli, yani biz Medineliyiz.” dedi ve Peygamber Efendimiz’in nesl-i pâkinden imişler, Medineli imiş.

Bu Mehmed Vehbi Efendi, bu zât-ı muhterem, bir gece Medine’de bir rüya görüyor. Torun anlatıyor, benzin istasyonunun sahibi anlatıyor bize, torun oluyor. Bir rüya görüyor, bir şahıs diyor ki;

“İstanbul’a gel.”

Atlıyor vasıtaya, İstanbul’a gidiyor rüya üzerine.

Ama kime gidiyor?

Adres yok, isim yok, bir şey yok. “İstanbul’a gel.” dedi bir mübarek zât rüyasında diye İstanbul’a gidiyor. Belki isim var, burasını şu anda pek iyi hatırlayamıyorum, belki isim var. İstanbul’a geliyor, vapurdan iniyor Sirkeci önünde, işte

oralarda, Galata'da, neredeyse, iniyor. Bir adam yanına yaklaşıyor, diyor ki;

“Sen Medineli Muhammed Vehbi misin?”

“Evet.”

“Düş peşime.”

Peşine düşüyor, geliyor.

Nereye?

Vilayetin karşısında Fatmasultan tekkesi var o zaman, Gümüşhaneli Hocamız orada. İçeri giriyor, bir de bakıyor ki rüyada kendisine “gel” diyen şahıs karşısında. Diyor ki;

“Gir içeriye, halvete. Hadi bakalım, vazifeye başla...”

Yani “Tasavvufî eğitime hemen geç.” diyor.

Bu Vehbi Vakkasoğlu diye bir kardeşimiz var, yaşayan, hâli hazırda eser yazan kişilerden birisi. Onun Mehmed Zahid Kotku Hocamızla ilgili bir hatırası olmuş, anlattı, ben de sevdiğim için onu anlatacağım.

Vehbi Vakkasoğlu, bizim şu asrımızdaki, Türkiye'deki büyük zâtların hayatına dair bir eser yazdı ama ismini şu anda unuttum,

yanımda yok. O eser yazmayı planlamış, demiş ki;

“Şu yirminci yüzyılda Türkiye’de yaşamış olan büyüklerin bir listesini yapayım, onların hayatlarından bir kitap meydana getireyim.”

Yirminci yüzyılın evliyâları ile ilgili bir kitap. İsimleri sıralamış, işte onlardan bir tanesi de bizim şeyhimiz, hocamız Mehmed Zahid Kotku hazretleri, *Tasavvufî Ahlâk* kitabının yazarı. Onun ismini de yazmış ve projesini bir astsubay arkadaşına anlatmış. Kendisi anlattı bize, Hocamız’ı anma toplantısında hatırasını mikrofonda kendisi anlattı. Kendisi de sağ. Bir astsubay arkadaşı;

“Sen güzel bir işe başlamışsın. Sen bu eseri yazarken ben de sana yardım edeceğim, daktilo edeceğim, senin eserlerinin daktilo edilmesinde yardımcı olacağım. İznim var, izin alırım, gelir, sana yardımcı olurum.” demiş.

“Ne zaman yapalım?”

“Şu zaman yapalım.” Kararlaştırmışlar.

Astsubay Alemdağ Füze Taburu’nda çalışıyor, füze astsubayı. Hani atom başlıklı füzeler var, Amerikalılar’la müşterek;

Rusya'ya döndürülmüş, oraya gerekirse atom bombası atmak için. Fakat o günlerde astsubay gelmiş, demiş ki;

“Kusura bakma, ben sana ‘Yardım edeceğim.’ dedim ama komutan bütün izinleri kaldırdı.”

“E, niye kaldırdı?”

“Çok kızdı, onun için kaldırdı.”

“Niye kızdı?”

“Füze mekanizmalarında bir arıza olmuş, çalışmıyor.”

Füze mekanizması, yani füzeyi atmak istesen atamayacaklar, arıza var. Tam o günlerde de bir general Amerikanlılarla, bilmem nelerle beraber teftişe gelecekmiş. Teftiş üzerine böyle arızalı bir şeyle yakalanmaktan çok mahcup olacak komutan, kızıyor.

Tamir için uğraşmışlar, Amerikalı uzmanları çağırmışlar; çözememişler problemi. Mekanizmanın derdinin nerede olduğu, ne olduğu anlaşılmamış; cihaz çalışmıyor, sistem çalışmıyor. İzinleri filan kaldırmış, kızmış. Amerika'dan uzman

istemişler, uzman atlayacak uçağa, gelecek, tamir edecek diye.

Bu astsubay geceleyin bir rüya görmüş. Ak sakallı bir mübarek zât rüyada demiş ki;

“Evladım, sizin füzenin arızası falanca yerindedir, şu kapağı açar, şöyle yaparsan oradadır.”

Ertesi gün kalkmış, gitmiş komutana, selamı çakmış, topuğu patlatmış. Böyle yapıyorlar ya, pat diye, yani başka bir şey patlaması değil, kuvvetli bir selam.

“Komutanım, ben bu füzenin arızasını gidereceğim. Giderirsem bana izin verir misin? Şu kadar iznim vardı, kullanacaktım, kaldırdınız izinleri...”

Nokta nokta demiş, yani askerce konuşmuş, biraz kabaca konuşmuş, bilmem ne demiş.

“Sen o arızayı gider, ben sana iki misli izin veririm! Sen hele bu arızayı gider.” demiş.

O da gitmiş, eliyle koymuş gibi rüyada gördüğü yeri açmış, arızayı bulmuş, düzeltmiş.

Ondan sonra gelmiş Vehbi Vakkasoğlu'nun yanına. Yazıyı yazmaya başlamışlar. Sonradan Hocamız'ın resmini görünce, "İşte!" demiş, "Rüyada füzenin arızasını gösteren şahıs bu, füzenin arızasını gösteren şahıs bu!"

Yahu İskenderpaşa imamı füzeden ne anlar? Astsubaylar, teknisyenler çözemedi; ne anlar?

Allah bildirirse anlar. Allah evliyâsına bildirirse o zaman füzeyi de anlar. Olmuş olayları anlatıyorum ki iş masala, hikayeye dökülmesin diye. Onun için anlatıyorum.

Muhterem kardeşlerim!

Bizim Hocamız âhirete irtihal etti. Bizim Geyve'de eski dervişler vardı, yani Gümüşhaneli tekkesinin eski dervişleri; işte falanca köyden ak başörtülü, eli tesbihli, yüzü nurlu mübarek teyzeler, hacı teyzeler;

"Eyvah! Hocamız vefat etti, ne yapalım? Eh, bir yere bağlanalım." demişler, kendi gönüllerine göre bir yeri hesaplamışlar, oraya bağlanacaklar. Bizim Adapazarı'nda Vasfiye Hanım teyzemiz var, Adapazarlılar bilirler, o

anlatıyor. Geceleyin rüyada Hocamız'ı görmüş, Hocamız onlara;

“Tekkenize dönün bakayım!” diye bir ihtar çekmiş, bir nasihat eylemiş. Ondan sonra tekkeden ayrılmamışlar.

Vefa lazım yani, yolunda devam etmesi lazım.

Biliyorsunuz, belki duymuşsunuzdur, belki duymadınız; Müştak Baba diye bir zât yaşamış, 1800'lü yıllarda, Ankara'da. Ârif bir zât, Müştak Baba. 1800 bilmem kaçlarda... Divanı var *Müştak Baba Divanı* diye. Bu *Müştak Baba Divanı*'nda, Müştak Baba Ankara'nın bir zaman gelip de başşehir olacağını şiirde söylemiş.

Muhterem kardeşlerim!

Bunu niye söylüyorum?

Divan ortada, söz ortada; buyurun, inkar eden...

Daha evvel Ankara neydi?

Ankara kalenin etrafında Kaleiçi mahallesi, Kaledışı mahallesi, Samanpazarı, Otpazarı bilmem ne... O kadarcık bir yerdi, kaşık kadar bir yerdi. 1800'lü yıllarda ne

istiklal harbi vardı, ne başka bir şey vardı. Osmanlı devleti vardı daha, Ankara başşehir filan değildi ama başşehir olacağını orada söylemiş. Ben de gördüm, *Divan*'ı gördüm yani.

Onun için, işte gerçek tasavvuf da budur. Yani işin lafı başka...

Bir şiir var, çok hoşuma gidiyor.

Tasavvuf olaydı tâc ile hırka...

Başına hani çeşitli sarıklar, 12 dilimli, 14 dilimli, sekiz dilimli, altı dilimli, dört dilimli, “fert” diyorlar onlar, sarıklar, yeşil sarıklar, kara sarıklar, ak sarıklar vesaire, “taç” diyorlar başa giyilen sarığa.

Tasavvuf olaydı tâc ile hırka,

Alırdık biz dahi otuza kırka.

Üç aşağı beş yukarı pazarlık yapardık, biz de alırdık yani. Ne olacak, bir taç almak, bir cübbe almak zor bir şey değil ki. Paraya dayanır bu iş... Otuza kırka gidersen sen de alırsın.

Ama tasavvuf o değil.

Tasavvuf, Allah'ın sevgili kulu olmak. Ya olursun, ya olamazsan mahvolursun. [Mehmed Zahid] Hocamız diyor ki vefatına yakın zamanda;

“Her şey boştur bu dünyada; para da boştur, mal da boştur, mevki de boştur, makam da boştur, şeyhlik de boştur, müritlik de boştur, her şey boştur. Bütün iş Allah'ın sevgili kulu olmaktır.”

Allah'ın sevgili kulu olursan, Allah'ın sevdiği kul olursan olursun, olamazsan imtihanı kaybetmiş olursun. Mesele budur, bu kadar basit.

Şimdi gelelim; tasavvufu biraz da böyle müdellel olarak anlatmaya geçelim.

Ankara'da iki genç yolda gidiyorlarmış, bir arkadaş anlattı, benim de hoşuma gitti, şu kitapçığıma yazdım onu. İki üniversiteli genç, Orta Doğu [Teknik Üniversite]li genç galiba, yolda gidiyorlarmış. Birisi ötekisine sormuş;

“Yahu, üç gün sonra öleceğın sana mâlum olsa ne yapardın?”

Hani bazen rüyada görüyor insan ya, böyle “Üç gün sonra öleceğın mâlum olsaydı ne yapardın?” diye sormuş.

Orta Doğulu çocuk, bunlar hep teknik eleman, tahsil görmüş öğrenciler, şöyle bir düşünmüş, “Ne olurdu, ne olurdu?..” Ne yapacak yani, üç gün sonra ölecek olan bir insan ne yapar? Düşünmüş, düşünmüş;

“Gider, mutasavvıf olurdu, tasavvufa girerdim.” demiş.

Haa, demek ki pabuç pahalı olduğu zaman, iş ciddiye bindiği zaman, o zaman münakaşalar filan bitiyor. O zaman başka meşguliyetler bitiyor çünkü Allah’ın rızasını kazanmak gerekir.

d. Tasavvuf Mutlaka Gerekli mi, Tasavvufsuz Olmaz mı?

Münih’te bana, verdiğim bir vaazın sonunda geldiler, sordular;

“Hocam, bu tasavvuf ille lazım mı insana? Gerekli mi? Tasavvufsuz olmaz mı?”

Ben dedim ki onlara, biraz durakladım, ne cevap vereceğim diye bekliyorlar;

“Bakın, tasavvuf insana su gibi, hava gibi, gıda kadar gereklidir.” dedim.

Niye?

Açıklıyorum: Çünkü muhterem kardeşlerim, hayatın gayesi mârifetullaha ermek, Allah’ın rızasını bulmaktır.

Bir itirazımız var mı?

Yok.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ .

*Vemâ halaktu’l-cinne ve’l-inse illâ li-ya’budûn.*¹⁰

Allahu Teâlâ hazretleri bize “Ben sizi doktor olun diye yarattım.” mı diyor? “Mühendis olun.” mu, “Zengin olun.” mu diyor? “Almanya’ya gidin.” mi dedi? “Mark biriktirin.” mi dedi? “Profesör olun.” mu dedi? Şunu mu dedi, bunu mu dedi?..

Hiçbirisini demedi.

Ne dedi hepimize, müştereken bize söylediği, buyurduğu nedir?

¹⁰

51/Zariyat, 56.

Kendisine güzel kulluk etmemizi istiyor, kulluk istiyor bizden.

Biz ne ile meşgulüz?

Her şey ile meşgulüz. Kulluktan başka her şeyle meşgul millet ama kulluk yapmıyor. Hâlbuki Allah bizden kulluk istiyor.

Vemâ halaktu'l-cinne ve'l-inse illâ liya'budûn.

Tabii kulluk nasıl yapılacak Allah'a?

Allah'a kulluk yapmak ince, zarif, dikkatli, alimâne bir iştir, akıllı insanların işidir. Bu da ilimle olur, irfanla olur.

İrfan dediğimiz şey nedir?

Mârifetullahtır. Mârifetullah ile olur.

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz sahih hadîs-i şerîfte “İman nedir? İslâm nedir?” sorularının cevabını verdi. Ondan sonra bir de “İhsan nedir?” diye sordu kendisine Cebrail *aleyhisselam*;

وما الاحسان يارسول الله

Ve me'l-ihsânu yâ Resûlallah? “İhsan nedir?”

İhsan, kelime olarak “bir şeyi iyi yapmak” demek. “İyi yapmak nasıl olacak?” diye sordu. Neyin iyi yapılması, neyin ihsanı?

Her şeyin ihsanı vardır.

ان الله كتب الاحسان فى كل شيء

Inne'llâhe ketebe'l-ihsâne fî külli şey'in buyuruyor Peygamber Efendimiz. Allah iyi yapmayı her işte bizim boynumuza yazmıştır, her işi iyi yapmamız lazım. Yazıyı güzel yazmamız lazım, hüs-n-ü hat sahibi olmamız lazım. Sözü güzel söylememiz lazım, hatîb-i fasih olmamız lazım. Sanatımızı güzel yapmamız lazım, bizim kılıcımız ötekisine vurduğu zaman onu kırması lazım. Gülü havaya atıp da altına kılıcı tuttuğumuz zaman gülün kesilmesi lazım. Pabucu yaptığımız zaman en güzel pabuç olması lazım. Hangi işi yaparsak... Diyor ki;

“Kurbanı keserken güzel kesin. Bıçağı güzel, keskin yapın; hayvana ezâ, cefâ çektirmeyin.”

Yani hayvanın kurban edilmesinde bile güzel yapmak vardır.

Peki ihsan nedir burada?

Bu hadîs-i şerîfteki ihsan, kulluğu güzel yapmak.

Onun için bu izahtan sonra biz “Kulluğu güzel yapmak nasıl olacak?” diye sordu diyelim.

Cebrail *aleyhisselam* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’e geldi. Cebrail *aleyhisselam* insanlara bazen göründü, muhterem kardeşlerim, bazen görünmeden vahyetti Peygamber Efendimiz’e.

“Yâ Ebû Bekir, bu Cebrail *aleyhisselam* sana Allah’tan selam getirdi.” diyor. Ebû Bekri Sıddîk Efendimiz görmüyor, Resûlullah Efendimiz görüyor. Bu durum var.

Bir keresinde de Hz. Ömer *radiyallahu anh* anlatıyor ki;

“Biz böyle oturuyorduk Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile, birden pat pat pat, bir adam çıktı geldi Resûlullah’ın yanına. Bembeyaz elbiseli, üzerinde hiç toz, toprak yok, hiç tanımadığımız bir insan. Medineli olsa tanıyacağız, Medineli değil. Uzaktan gelmiş olsa üzerinde sefer alameti olması lazım,

terlemiş olması lazım, tozlanmış olması lazım.” Çölden gelecek bu Medine’ye, kolay mı? Şimdiki gibi değil ki; uçağa binip gidecek değil ki; devenin üstünde gidecek, tozlanacak. Üzerinde sefer alameti yok, elbisesi tertemiz.

Ne yapmış bir de?

Resûlullah’ın yanına gelmiş, dizini dizine değdirecek gibi sokulmuş, Resûlullah’ın dizinin dibine yanaşmış. “Bu ne samimiyet?” deriz değil mi? “Allah Allah, bu ne samimiyet yahu...” Resûlallah’ın yanına geliyor, dizi dizine degecek kadar yaklaşıyor Resûlullah’a, soruyor. Söyle bakalım...

مَا الْإِسْلَامَ أَخْبَرَنِي عَنِ الْإِسْلَامِ يَا مُحَمَّدَ

Yâ Muhammed, ahbirnî ani’l-İslâm. Me’l-İslâmu? “İslâm nedir?”

Söylüyor Efendimiz.

Sadakta. “Doğru söyledin.” diyor.

Hz. Ömer diyor ki, bakıyorlar yani, “Allah Allah, vaziyet çok garip; geldi Resûlullah’ın dizine dizi degecek şekilde oturdu, soru soruyor.” Peygamber Efendimiz’e soru sormaya sahâbe-i kirâmın ödleri patlardı.

Heybetinden Resûlullah'ın yüzüne bakamazlardı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz mescide geldiği zaman herkesin başı önüne eğik olurdu, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz bakardı, Hz. Ömer Efendimiz bakardı. Kayınpeder, biraz yakınlıkları var, dünürlükleri var, ondan. Onlar bakabilirlerdi, ötekiler böyle bakamazlardı.

Sahabeden birisi diyor ki;

“Resûlullah'a iclalimden -yani saygımdan demek, onun heybetinden demek- doya doya yüzüne bakamadım.”

Resûlullah'ın sahabesi olmuş, doya doya yüzüne bakamamış Resûlullah'ın. Bu zât geliyor, dizini dizine dayıyor, soru soruyor. Soru soramazlardı da derlerdi ki;

“Dışarıdan bir bilmez kimse gelse, Resûlullah'a soru sorsa da, biz de dinlesek de istifade etsek.”

Kendileri soramazlardı, “Resûlullah'a birisi sorsun.” derlerdi. Bu geldi, dizinin dibine oturdu, soru soruyor.

“İman nedir? Söyle bakayım.”

“İslâm nedir?”

Söyledi.

ثُمَّ قَالَ: فَمَا الْإِحْسَانُ

Sümme kâle: Feme'l-ihsânu yâ Resûlallah? "İhsan nedir yâ Resûlallah?"

İbadeti hoş ve güzel yapmak nasıl olacak? İhsan -güzel yapmak ibadeti- nasıl, nedir? Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki;

قَالَ: الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْمَلَ لِلَّهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ

تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

el-İhsânü en ta'budallâhe ke-enneke terâhü fe-in lem tekün terâhu fe-innehû yerâke. "İhsan, Allah'ı sen görüyormuşsun gibi ona ibadet etmendir."

İbadetteki ihsan budur. Çünkü sen her ne kadar O'nu görmüyorsan da O seni görmüyor mu? O seni görüyor.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm.*¹¹

“Nerede olsanız o sizinle beraber.”

“İhsan odur.” dedi.

İşte mârifetullaha ermek ve ihsan makamına çıkmak, dinimizin esası.

İbadetin gayesi nedir, güzeli nedir?

İhsandır, görüyormuş gibi ibadet etmektir.

Tasavvuf ihsan yoludur, o ihsanı elde etme yoludur.

Biliyorsunuz, Kur’ân-ı Kerîm’de âyet-i kerîme var, hac konusuyla ilgili âyetlerin içinde, başka yerde de geçiyor:

مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ.

*Minküm men yürîdü’ d-dünyâ ve minküm men yürîdü l-âhirete.*¹²

Bu, savaş dolayısıyla inen âyet-i kerîmede geçiyor, hacla ilgili olan başka...

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً.

¹¹ 57/Hadid, 4.

¹² 3/Âl-i İmrân, 152.

*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten...*¹³

O ayrı..

*Minküm men yürüdü'd-dünyâ ve minküm men yürüdü'l-âhirete.*¹⁴ Yani; “Ey mü'minler! Bu olay karşısında çeşitli fikirler var içinde; kiminiz dünyayı istiyor, kiminiz âhireti istiyor.” diyor âyet-i kerîme.

Tamam, biliyoruz ki dünyayı isteyen insanlar var; dünyayı istemek makbul değil. Âhireti isteyenler var, Allah'ı istiyor, âhireti istiyor; tamam, bu makbul. Bir şey daha var, iki âyet-i kerîmede geçiyor, Kehf sûresinde:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ

وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Vasbir

*nefseke meallezîne yed'ûne rabbehüm bi'l-ğadâti ve'l-aşıyyi yürüdüne vecchê.*¹⁵ Bir de Allah'ın vech-i pâkini isteyenler var, Allah'ı

¹³ 2/Bakara, 201.

¹⁴ 3/Âl-i İmrân, 152.

¹⁵ 18/Kehf, 28.

isteyenler var. Zât-ı pâk-i ilâhiyesine yönelmiş olanlar var. Allah'ı isteyenler var.

الهي انت مقصودي ورضاك مطلوبي

İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî diyenler var, onu anlatıyor bir de âyet-i kerîmeler.

Başka bir yerde daha geçiyor bu;

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ

*Ve lâ tatrudillezîne yed'ûne rabbehüm bi'l-ğadâti ve'l-aşiyi yürîdûne vechehû.*¹⁶ Yani; “Gece gündüz Mevlâsına dua edip duran, niyaz eden, zikreden o mübarekleri yanından tart etme ey benim Resûlüm. Onları yanından tart etme, o zenginlerin arzusunu boş ver, sen onları sev, onların yanında ol.” diye tavsiye ettiği, bir Allah'ın vech-i pâkini isteyen zümreden bahsediliyor Kur'ân-ı Kerîm'de.

Yürîdûne vechehû. “Allah'ın zâtını isteyen.”

¹⁶

6/En'am, 52.

İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî. “Yâ Rabbi, Sensin benim maksudum, ben senin rızanı istiyorum.” diyen insanların olduğunu Kur’ân-ı Kerîm bildiriyor. Rabbimiz “Onlarla beraber ol, onları yanından kovma. Onlar benim sevgili kullarım.” diye Resûlullah’a nasihat ediyor.

İşte o, tasavvuf böyle olmak yolu.

Tasavvuf Kur’an’da var mı?

İşte bu; Kur’ân-ı Kerîm’i iyi incelersen görürsün, Kur’ân-ı Kerîm’de her şey var.

Sonra biliyorsunuz ki muhterem kardeşlerim, bizim içimizde nefis diye bir şey var. Biz biliriz, başkası bilmez bunu; başkaları bilmez, mü’minler bilir. Bizim dinimizde, içimizde nefsimizin olduğunu Allah bize bildiriyor:

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي.

*İnne’n-nefse le-emmâretün bi’s-sûî illâ mâ rahime rabbî.*¹⁷ “Allah’ın korudukları müstesna, bu nefis insana içeriden vesvese

¹⁷

12/Yusuf, 53.

verir, aldatır, kötülükleri emreder, yaptırır.” diye de bildiriyor.

İçimizde nefsimiz var. “Nefsim kabardı, canım istedi, ne yapayım, dayanamadım, nefsim hakim olamadım, yaptım işte şu günahı...” diyor ya millet. Hani içinden insanın istemediği bir şeyi yaptırtan bir güç var, istemiyor ama, günah olduğunu biliyor ama yine yapıyor.

Nedir bu yaptırtan?

Nefis, nefis-i emmâre. Kötü şeyi, *emmâretün bi's-sûî*, kötülüğü çok çok emreden, mesleği bu olan, sabah akşam, gece gündüz işi bu olan nefis var.

Bu nefsi eğer ıslah etmezseniz, etmezsek, nefsi ıslah etmezsek mahvoluruz.

Neden?

Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

*Kad eflaha men zekkâhâ ve kad hâbe men dessâhâ.*¹⁸ “Nefsini temizleyememiş olan,

¹⁸

91/Şems, 9-10.

terbiye edememiş olan mahvolur, nefsini temizleyen felah bulur.”

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

*Kad efleha men tezekkâ ve zekere'sme rabbi-hî fe-sallâ.*¹⁹

Felah bulmanın yolu bu nefsi ıslah etmektir. Islah etmenin yolu da tasavvuftur. Meslek tasavvuftur. İlim tasavvuf ilmidir.

Sonra, mârifetullah tasavvufun ana konusu değil mi?

Ana konusu.

Kur'ân-ı Kerîm'de var mı?

Var.

Nefsin terbiyesi bizim ana işimiz değil mi?

Ana işimiz.

Kur'ân-ı Kerîm'de nefsi terbiye etmek meselesi var mı?

Var.

¹⁹

87/A'lâ, 14-15.

Zikir tasavvuf erbâbının ana meşguliyeti değil mi?

Sûfî deyince aklımıza eli tesbihli, ağzı zikirli insan gelmez mi?

O gelir.

Zikir Kur'ân-ı Kerîm'de var mı?

Var.

Saymadım ama birisinden duydum, kendim de saysam, kesin söylesem iyi, 80 küsur âyet-i kerîmede zikri tavsiye ediyor Kur'ân-ı Kerîm. En meşhurları:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا
وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا.

*Yâ eyyühellezîne âmenu'zkürullâhe zikran kesîrân ve sebbihûhu bükraten ve esîlâ.*²⁰

وَإِذْ كُرِّمَ اسْمُ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا.

²⁰

33/Ahzab, 41-42.

*Vezkürisme rabbike bükraten ve esîlâ.*²¹

“Rabbinin ismini zikret...”

وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ
مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا.

*Ve’z-zâkirîne’llâhe kesîran ve’z-zâkirâti
eadde’llâhu lehüm mağfiraten ve ecran
azîmâ.*²²

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا
مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

*Fe-izâ kudiyeti’s-salâtu fenteşîru fi’l-
ardi vebteğu min fadlillâhi vezkürullâhe
kesîran lealleküm tüflihûn.*²³

Bunlar zikrin felah sebebi olduğu, çok sevap olduğu, çok kıymetli olduğu ve çok yapılması gerektiğini bildiren âyet-i kerîmelerden bazılarıdır.

²¹ 76/İnsan, 25.

²² 33/Ahzab, 35.

²³ 62/Cuma, 10.

Zikrin sevabı çoktur, onu da açıklayayım, müjde olsun. Biliyorsunuz Allahu Teâlâ hazretleri;

إِذَا هَمَّ الْعَبْدُ بِحَسَنَةٍ فَعَمَلَهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ
حَسَنَاتٍ . إِلَى سَبْعِ مِئَةِ ضَعْفٍ

İzâ hemme'l-abdü bi-hasenetin fe-amilehâ ketebe'llâhu lehû aşra hasenât. “Bir kul bir iyiliğe niyet edip de onu yaparsa, bir iyiliği yapmaya niyet etti ve yaparsa 10 misli yazar.” *İlâ seb-i mieti dı'fin.* “700 misline kadar.”

Bazen 10 yazar, bazen 70 yazar, adamına göre, kaliteye göre, bazen 700 yazar.

700 yazılan sevaplı işlerden bazıları nelerdir?

Sayayım.

Bir; 700 yazılan sevaplı işlerin başında, Allah yolunda infak, 700 mislidir.

. نَفَقَتِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَبْعِ مِئَةٍ .

Nafakatüke fî sebilillâh bi-seb-i mietin, 700'dür.

Bosna-Hersek'e para mı gönderdin? Mücahide silah mı aldın? Yardım mı gönderdin? Techiz mi ettin? Veyahut kendin savaşa katılırken at mı aldın? Deve mi aldın? Yemek mi yedin? Masraf mı yaptın?

700 mislidir. 1'e 700'dür.

Hacca mı gittin? Umre'ye mi gittin? Allah yolu değil mi hac ve umre?

700 mislidir.

Adam pazarlık yapıyor. Ne pazarlık yapıyorsun, pazarlık yapacak yer mi? Boş ver, fazla harca, sevabı fazla olsun. Fazla harca da, hayır hasenâtı çok yap da sevabın olsun. Onun için büyükler hac için ayrılan paranın geri getirilmesini uygun görmemişler. Ayırdın mı bu parayı? "Harcamadan geldik." Hadi bakalım şimdi harca. Ama geç kaldın, orada harcasaydın 700 misli sevap olacaktı. Eve geldikten sonra, kapıdan girince bitiyor, katsayı ikramiyesi kalkıyor. Allah yoluna 700 mislidir.

Ana babaya infak:

نفقتك على ابويك

Nafakatüke alâ ebeveyke 700 mislidir. Aileye infak 700 mislidir. Ailenizin gözü dışarıda olmasın. Çocuğunuz komşunun elmasını koparmasın, başkasından bir şey istemesin. Evi doldurun, çocuğun gözü doysun. Bir de deyin ki “Al bunu, kardeşlerine, arkadaşlarına biraz ver.” Cömertliği de öğrensin. Eve verdiği para, masraf 700 mislidir.

ذکر الله تعالى افضل عند الله من النفقة في سبيل
الله بمئة درجة .

Zikrullâhi teâlâ efdalu inde'llâhi mine'n-nafakati fî sebilillâhi bi-mieti derecetin.

Bu da bir hadîs-i şerîftir.

Ne demek?

Zikrullah, Allah yolunda infak etmekten 100 misli daha fazla sevaplıdır.

O zaman ne oluyor sevap?

700'ün 100 mislisi 7000; 70 bin ediyor. Zikrullahın katsayısı 70 bindir. Yani *bir kez Allah dese aşk ile lisan* 70 bin misli yazılır onun sevabı defterine. O kadar sevabı çoktur.

Sonra meleklerin bile duymadığı, içinden zikretmesi insanın diliyle yaptığı zikirten 70 kat daha sevaplıdır. Kalbinden “Allah Allah...” diyor, içinden; kimse anlamıyor, dil, dudak kıpırdamıyor. O da 70 kat sevaplıdır.

70 binin 70 katı nedir?

Bir 0 koyalım, 700 bin, 7 ile çarpalım; Yani insan kalbinden bir “Allah” dese, duruyor böyle, kalbinden “Allah” diyor, bir kez “Allah” dese 4 milyon 900 bin misli...

Çok sevaplı bir şeydir zikir. Çünkü çok menfaatlidir, kula çok faydası vardır. Çünkü kulun kolu kanadıdır; kul onunla uçar, onunla ilerler, mânevî mertebeleri onunla alır. Tasavvuf onun için işte zikri şey yapmış. Allah emretti Kur’ân-ı Kerîm’de diye ondan zikrediyor. Allah’ın emirlerini tutuyorsun tutuyorsun, sonunda bir manzara çıkıyor ortaya, bu nedir?

“Tasavvuf” deniliyor buna. Allah’ın emirlerini tutmaktan, Resûlullah’ın sünnetine uymaktan hâsıl olan o hâlin, manzaranın adı “tasavvuf” oluyor.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ.

*Fe'zkurûnî ezkürküm ve'şkurûlî ve lâ tekfurûn*²⁴ âyet-i kerîmesi vardır. “Sen Allah’ı zikredersen Allah da seni zikreder.”

e. Aşkın Ne Kadarsa Merteben O Kadar Yüksek

Bu da büyük bir şereftir. Benim gibi âciz nâçiz, günahkâr, eli boş, yüzü kara kulu Allahu Teâlâ hazretleri zikredecek, âlemlerin Rabbi zikredecek, ben “Allah” dediğim zaman o da “kulum” diyecek. Çok büyük bir şereftir.

Muhterem kardeşlerim!

Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şerîfinde geçiyor ki;

“Sizin Allah indinde ne mertebede olduğunuzu merak ediyorsanız, ‘Acaba Allah’ın yanında benim derecem, mertebem nedir? Neyiyim ben? Allah beni seviyor mu, sevmiyor mu? Nasılım?’ diye merak ediyorsanız, sizin yanınızda Allah’ın durumu nedir, ona bakın.” diyor Peygamber Efendimiz.

²⁴

2/Bakara, 152.

Sen Allah'ı seviyor musun? Sen Allah'ın yolunu seviyor musun? Sen Allah'ın emrini seviyor musun? Sen Allah'ın Kur'an'ını seviyor musun? Sen Allah'ın Resûlü'nü seviyor musun? Sen Allah'ın kullarını seviyor musun? Sen Allah'ın yarattığını, yaptığı işlerin hikmetini anlayıp seviyor musun?

O zaman Allah da seni seviyor. Aşkın ne kadarsa merteben o kadar yüksek.

Onun için büyüklerimiz demişler ki;

“Makâmât-ı ilâhiyede -yani tasavvûfiyede- en yüksek makam, makâm-ı aşktır; âşık olmak makamı, âşıklık makamıdır.”

Ve o makama erdi mi insan herkesin sevgilisi oluyor.

Neden?

Hadîs-i şerîfte geçiyor ki;

“Allah bir kulu sevdi mi, gökyüzüne seslenir, meleklerine; ‘Ey meleklerim, ben filanca kulu seviyorum, siz de sevin.’ Yer ehline seslenir; ‘Ey insanlar, ben bu kulu seviyorum, siz de sevin.’ diye.”

Allah herkesin gönlüne onun muhabbetini koyar.

Yunus Emre'yi nasıl seviyoruz? Mevlânâ'yı nasıl seviyoruz?

Mevlânâ ile ilgili bir fıkrayı da anlatacağım müsaade ederseniz, çok hoşuma gitti. Taze fıkra, yeni duyunca ben, kitaplara filan girmemiş oluyor, sonra ben onu bir makalede filan yazınca başkaları da duyuyor ama bu taptaze, fırından yeni çıkmış.

Bizim arkadaşlardan birisi anlattı Münih'te. Tanıdığı kimse otobüsle Konya'ya turistik sefer tertipliyormuş. İlan ediyor, kaydediyor, bilet satıyor, turistik bir otobüs... Konya'ya gidiyor, Konya'yı gezdiriyor, Mevlânâ Müzesini gezdiriyor.

Bir seferinde bir edepsiz kadın turistlerin arasında -yerli turist, dışarıdan gelme değil, Türk yani, Türkiye'deki- bir edepsiz kadın Mevlânâ'nın çok aleyhinde konuşmuş. Mevlânâ 1273 tarihinde vefat etti. Dün sene-i devriyesi idi, 17 Aralık. 1273 - 1973 - 1994 yani 522 sene olmuş. Aleyhinde konuşmuş, kötü sözler söylemiş. Herkes incinmiş. Kimse de cevap verememiş ama kadından da soğumuşlar.

Müessese sahibinin prensibiymiş, bir hediye alıyormuş, kura ile müşterilerinden birisine o hediyeyi veriyormuş. Hediyeyi hazırlamış Konya'da, gitmiş turistik dükkândan güzel bir levha almış. Güzel bir levha, üstünde bir yazı var.

“Ne yazıyor burada?”

Demişler ki,

“Şunu yazıyor.”

“Ben bunun mânasını unutturum, arkasına yazın.” demiş. Dükkâncı levhanın arkasına güzelce mânasını yazmış. Söylemiyorum mahsustan, meraktan çatlayın diye. Arkasına yazmış. Ondan sonra paketlemiş, fiyonklamış, yapıştırmış, vermiş adamın eline, güzel hediye paketi...

Konya ziyareti bitmiş. Edepli edepsiz herkes artık dönüyorlar otobüste, hediyeyi verecekler. Mikrofonu eline almış, demiş ki;

“Hediyeyi vereceğiz ama kura ile çekilecek. Kurayı nasıl yapalım?”

“Yanımızdan geçen arabanın birincisi değil, ikincisi değil, üçüncüsünün plakasının

en son iki rakamı ne ise o rakamlı koltukta oturan kimseye verilecek bu hediye.”

“Tamam.” demişler.

Merakla; bir araba geçmiş, beklemişler; ikinci araba geçmiş, beklemişler; üçüncü arabanın sonunda plakasına bakmışlar, şu plaka, şu numara.

“Kim oturuyor o numarada?” diye bakmışlar, kime çıkmış?

O kadına çıkmış. O Mevlânâ'nın aleyhinde konuşan kadına çıkmış.

Herkes “Aaa...” demişler, yani “hay Allah be, çıka çıka buna mı çıktı...” Üzölmüşler yani.

“Ee, neymiş bu hediye? Aç da bakalım.”

Herkes bu sefer tempo tutmuş;

“Aç da bakalım, aç da bakalım...”

Açmışlar, bir yazı.

Ne yazıyor?

Arkasında yazıyor, oku bakalım.

Şimdi söylüyorum mânasını. Arkasında Mevlânâ'nın şu sözüymüş o levha:

“Madem ki edepsizsin, ne söylersen söyle.”

Mevlânâ bak, 500 yıl geriden gerilip bir tokat patlattı mı böyle patlatır.

“Madem ki edepsizsin, ne söylersen söyle... Ben sana ne diyeceğim? Senin itirazına ne diyeceğim? Madem ki edepsizsin, ne söylersen söyle.”

Dünyada kâfir az mı? Milyarlarca kâfir var, bir tanesi de sen olursun, bir edepsiz de sen olursun. “Madem ki edepsizsin, söyle bakalım, ne söylersen söyle.” demiş Mevlânâ, yapıştırmış şamarı.

Evet aziz ve muhterem kardeşlerim!

Sonra biliyorsunuz bizim bu Allah'ın emirlerinden, dinin ahkâmından murad nedir?

İnsanın güzel ahlâklı olmasıdır. Nefs terbiyesinden de murad odur. İnsanın kâmil olmasıdır, tatlı dilli, güleç yüzlü, güzel ahlâka sahip, kötü huylardan kurtulmuş bir insan olmasıdır. Dinin insan üzerinde tesiri budur. Böyle olması lazım. Din bizim güzel ahlâklı olmamızı istiyor.

أَكْثَرُ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ تَقْوَى اللَّهِ وَحَسَنُ
الْخُلُقِ.

*Ekseru mâ yüdhilu'n-nâse'l-cennete
takvâllâhi ve hüsnü'l-huluk.*

Güzel huy, takvâ insanların cennete
girme sebebidir.

Biliyorsunuz,

إِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ
الْحَطَبَ.

*İnne'l-hasede ye'külü'l-hasenâti kema
te'külü'n-nâru'l-hatab.*

Hasetci olsa bir insan, amelleri kabul
olmuyor.

لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى.

*Lâ tubtilû sadakâtiküm bi'l-menni ve'l-
ezâ.*²⁵

Ezâcı, cefâcı olsa sadakasını ve zekâtını
Allah kabul etmiyor.

²⁵

2/Bakara, 264.

رب صائم حظه من صيامه الجوع والعطش .

Rubbe sâimin hazzuhû min sıyâmihi el-cûu ve'l-ataş. “Nice oruç tutan insan vardır ki oruçtan nasibi akşam aç ve susuz kalmaktan ibarettir.”

ورب قائم حظه من قيامه السهر .

Ve rubbe kâimin. “Nice gece kalkıp gece ibadeti yapan insan vardır ki.” *Hazzuhû min kıyâmihi es-seher.* “[Nasibi] uykusuz kalmaktır.”

Sevap alamıyor.

Neden?

Güzel huylar lazım. Kötü huylar oldu mu olmuyor.

Kötü huylar oldu mu hac bozuluyor.

فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ

*Fe-lâ refese ve lâ cidâle ve lâ fusûka fi'l-hac.*²⁶

Cidal yok, füsuk yok, kötü konuşmak yok, refes yok, küfür, elfâz-ı küfür vesaire yok. Onlar oldu mu hac kabul olmuyor. Güzel huylu olmak ibadetlerin kabul olması sebebi oluyor.

الطرق كلها آداب.

et-Turûku küllühâ adâbun dememişler mi?

Tarikat edep değil mi?

Oturmanın edebi, kalkmanın edebi, *edeb maallah*, Allah'a karşı kulluk edebi, *edeb maar-Resûl*, *edeb ma-el-Kur'an*, *edeb maaş-şeyh*, *edeb maal-ihvan*, edeb... Her şeyin edebi var. Tarikat bu değil mi?

Evet, o halde güzel ahlâk tasavvufun sağladığı bir eğitimin sonucu olduğuna göre, dinimiz de bizim güzel ahlâklı olmamızı emrettiğine göre buradan da tasavvufun dinimizdeki yeri anlaşılıyor.

Biliyorsunuz, fıkıh ilmi var, başımızın tâcıdır. Fıkıh ilmi ile biz haramı, helali biliyoruz. İnsanoğlu bununla *mâ lehû vemâ aleyh*'i biliyor. Yani yapması gereken, yapmaması gereken, kendisinin lehine olan,

aleyhine olan şeyi biliyor. Fıkıh ilmi lazım. Fakat bazı ameller dış şartlarına riayet ettiğin halde kabul olmuyor. Namazı kılıyorsun, kabul olmuyor; haccı yapıyorsun, kabul olmayabiliyor; Kur'an okuyorsun, kabul olmayabiliyor; sadaka veriyorsun, kabul olmayabiliyor.

Ne lazım?

Kabul şartlarını bilmek lazım. Onun için ilmihal kitaplarımızı yeniden yazmamız lazım. Namazın farzlarını, sünnetlerini, âdâbını vesairesini yazıyoruz da bir büyük bahis ayırmıyoruz; “Namazın kabul olması için şunlar lazımdır; şunlar şunlar olmazsa Allah namazı kabul etmez.” diye bir bahis olmuyor.

İmâm-ı Gazzâlî yazmış. *Esrâr-ı Savm*, *Esrâr-ı Salah*, *Esrâr-ı Hac* vesaire diye. Mutasavvıflar yazmış. Bunlar yazılmadığı zaman millet şekle bakıyor, özü kaybediyor.

Tasavvuf nedir?

Fıkhu'l-bâtındır. Amel-i kalbîye riayettir. Onun ahkâmını tespittir.

Kenzü'l-ummâl'ın sahibi Alaaddin Ali el-Muttakî el-Burhanporî böyle tarif ediyor.

Biliyorsunuz ki fıkıh-ı bâtın önemli.

Ameller ne olursa kabul olur, ne olmazsa kabul olmaz?

Mesela âyet-i kerîmeden misalle:

Adem *aleyhisselam*'ın iki oğlu iki kurban kesmiş.

قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنْ
الْآخَرِ إِنَّمَا يُتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ.

Karrabâ kurbânen fe-tukubbile min ehadihimâ ve lem yutekabbel mine'l-âhar.

Birisininkini Allah kabul etmiş, ötekisinininkini kabul etmemiş.

Neden?

*Innemâ yetekabbelu'llâhu mine'l-muttakîn.*²⁷ “Allah ancak muttakîlerin ibadetini kabul eder.” diyor.

Muttakî olursa kabul eder. Takvâya riayet ederse, takvâ ile yaparsa kabul eder.

²⁷

5/Maide, 27.

Kurban kesme hakkında âyet-i kerîmeyi biliyorsunuz:

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ
التَّقْوَى مِنْكُمْ.

Len yenâle'llâhe lühûmuhâ ve lâ dimauhâ... Kestiğiniz kurbanların etleri, kanları Allah'a ulaşmayacak ki! Kanı yere akıyor, etini fukarâ alıyor; yemediklerini kurtlar, kuşlar yiyor.

Len yenâle'llâhe lühûmuhâ ve lâ dimauhâ. “Kanları, etleri Allah'a ulaşmayacak.” *Velâkin yenâluhu't-takvâ minküm.*²⁸ “Sizin takvânızı Allah değerlendirecek, takvânız Allah'ın indinde makbul olursa olacak.” buyuruluyor.

Takvâ önemli.

Takvâyı nereden öğreneceksiniz?

Takvâ tasavvuftan öğrenilir. Tasavvuf takvâyı öğretme yoludur, takvâ yoludur, ihsan yoludur.

²⁸

22/Hacc, 37.

Sonra, Allahu Teâlâ hazretleri biliyorsunuz amellerin ancak kendisi için yapılanını kabul ediyor. İhlâs, niyeti halisâne olursa kabul ediyor. Eğer amel güzel bile olsa, o ameli başka maksatla yapıyorsa Allah o ameli kabul etmiyor.

“Ben ortakların en müstağnisiyim. Birisi bana bir işi yaparken bir ortak düşünerek yaparsa, hepsini ortağıma veririm, yani ben kabul etmem.” buyuruyor.

“Allah amellerin ancak ihlâslı olanını kabul eder.”

Ne demek?

Ancak kendisinin rızası için yapılanını kabul eder.

“Hocam, birazcık Allah’ın rızasını da düşünüyorum ama bir de müessesemizin reklamı olsun diye de düşünüyorum.”

Hava alırsın. Müessesenin reklamı olur, Allah’ın rızası olmaz.

“Hocam, birazcık fukarâya hayır olsun diye aklımdan geçiyor ama ‘Ne cömert adam!’ desinler diye... Zengin[im], herkes geliyor,

‘hayır yapmıyorsun’ diye ayıplayacaklar, ayıplamasınlar diye veriyorum.”

Hava alır. Niyet şöhret, niyet halktan korkmak, niyet reklam, niyet gezi...

Hacıların bir kısmı turist defterine yazılırmış. Eski adı “seyyah.” Seyyâhîn defterine yazılırmış.

Neden?

“Bakalım dağı, taşı nasılmış? Ovası, denizi güzel miymiş değil miymiş?”

Haa tamam, seni turist defterine yazarlar, hacı defterine yazmazlar.

Kimisi tüccar defterine yazılırmış.

Neden?

“Üç tane halı alayım, şu kadara satayım, oradan beş tane bilmem ne getireyim, hacı bedavaya çıkartayım.”

Tamam, ticaretin ticaret olur ama haccın hac olmaz.

Kiminkini kabul eder Allah?

Ancak kendi rızası için olursa, ihlâslı olursa kabul eder.

İhlâs nasıl tahsil ediliyor, riyadan nasıl kurtulunuyor; tasavvufî eğitim onu öğretiyor. Tasavvufun işi bu. Binâenaleyh, Allah insanların suretlerine, haseplerine, neseplerine bakmıyor; gönüllerine bakıyor. O halde gönlün güzelleştirilmesi lazım. Allah'ın baktığı, itibar ettiği, önem verdiği yerin temiz olması lazım.

Onun için bir şairin sözü de hoşuma gider. Hep söyleriz kitaplarımızda, makalelerimizde de var. Bir söz hoşuma gidiyor, diyor ki şair - *Kalbini pâk eyle* diye birkaç beyit söylüyor da- ;

Padişah konmaz saraya, hâne ma'mûr olmadan.

Mâsivâdan gönlünü, kalbini pâk eyle, temizle ki içeriye Cenâb-ı Mevlâ tecelli etsin. *Tâ tecelli ede Hakk.* Kalbini pâk eyle ki ta tecelli ede Hak. *Padişah konmaz saraya, hâne ma'mûr olmadan.* Padişah vîrâneye otağı kurmaz; padişah saraya gelir, beldenin ağasına, beyine gelir, güzel yere gelir. Sen de kalbini güzelleştirirsen Allah tecelli eder. Kalbin pis olursa olmaz. Gönlüne baktığına göre gönlün güzelleştirilmesi lazım.

Binâenaleyh, tasavvuf bunu sağlıyor, demek ki gerekli.

Sonra biliyorsunuz, mutasavvıflar birbirlerine “ihvan” diyorlar, “kardeş” diyorlar. Bu ayrı bir kardeşlik, özge, değişik bir kardeşlik. Mü’minlerin birbirleri ile umumî kardeşliği var.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ.

*Inneme'l-mü'minûne ihvetün.*²⁹ “Bütün mü’minler kardeştir.” Ama bir de;

المتحابون في الله.

el-Mütehâbbûne fillah diye hadîs-i şerîflerde bir zümreden bahsediliyor.

Evet, herkes müslümandır ama birbirlerini Allah rızası için muhabbet edip sevenlerin methiyesi ile dolu hadîs-i şerîfler var.

Bir hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki;

²⁹

49/Hucurat, 10.

المتحابون في الله على منابر من نور يوم

القيامة . يغبطهم الانبياء والشهداء .

el-Mütehâbbûne fillâhi alâ menâbire min nûri yevme'l-kıyâmeti. “Mahşer gününde Allah için birbirini sevenler nurdan minberlerde oturacaklar.”

Peygamber değiller, şehitler değiller ama *yağbituhümü'l-enbiyâu* ve'ş-şühedâ
“Peygamberler ve şehitler onlara gıpta eder.”
Öyle...

Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfinde bunlar var. Yani birbirine muhabbet eden insanların makamı öyle yüksek olacak ki Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecekler, mahşer halkı onlara gıpta ile bakacaklar. Yüzleri nur, libasları nur, minberleri, oturdukları yerler nur... Cennete girecekler, cennette Allah onlara büyük ikramlarda bulanacak. Cennette köşklerinin balkonlarına çıktıkları zaman

فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ .

*fî zılâlin ve uyûn*³⁰ cennetin gölgelik yerleri aydınlanacak. Onlar balkona çıkınca ortalık bir ışıyacak, aydınlanacak; cennet ehli anlayacaklar ki birbirini Allah için seven o âşık kimseler, muhabbet ehli kimseler balkona çıkmış. Cenet ehli anlayacaklar ve birbirlerine diyeceklermiş ki;

“Gelin, şu *-el-mütehâbbûne fillâh-* birbirini Allah için seven, kardeş olan kimselerden birisi yine balkona çıkmış, şunu seyrana gidelim.”

Yüzlerine bakmak bile hoş olacakmış. Cennetin gölgelikleri aydınlanacakmış. Böyle bir şey, güzel bir şey...

Mü'minin mü'mini sevmesi lazım. İşte kardeşlik bu. Yani “âhret kardeşliği” diyoruz, “âhretlik” diyoruz. Mü'minin mü'minle candan kardeş olması...

Dervişlerin çoğu bu işi bilmez. “Dervişim” diyor, “ihvan” diyor ama ihvanlıktan haberi yok. Birbirini aramaz, sormaz, sevmez, çağırmaz, fedakârlık yapmaz...

---

³⁰

77/Mürselât, 41.

Bizim Hocamız derdi ki;

“Bir arkadaş bir arkadaşına ‘Kalk, gidelim.’ dese, ötekisi de ‘Nereye yahu?’ dese arkadaşlığa sığmaz.”

“Nereye?” demeyecek. Madem kardeşsin, “Kalk, gidelim.” deyince kalk, git.

“Arkadaşlık ‘peki’ demekle kâimdir.” derdi.

“Peki” diyecek, “peki, olur, hayhay..”

“Ben size bu ‘peki’ demeyi öğretilinceye kadar hep bunları şöyle yapıyorum, böyle yapıyorum.” derdi.

“Birbirimizi ziyaretimiz olmasa bizim halimiz nice olur?” derdi [Mehmed Zahid] Hocamız. Ziyarete bu kadar önem verirdi.

Birisi, Maraş olayları oldu, İstanbul’dan bana telefon açtı;

“Git Maraş’a, kardeşlerimize geçmiş olsun de, araştır.”

Falanca kimsenin babası, annesi ölmüş. Telefon açıyor bana;

“Git, benim namıma onu taziye eyle.”

Muhtaç değil, mecbur değil. O şeyh, ötekisi mürid. Geldiği zaman kapısının eşiğinde oturuyor ama muhabbet ediyor. “Kardeşlerim” derdi, “Aziz kardeşlerim” derdi. “Ben âciz nâçiz kardeşinizim” derdi.

İşte bu kardeşliği sağlıyor tasavvuf.

İslâm’ın dışından mı, İslâm’dan ayrı mı?

İslâm’ın kendisi, İslâm’ın uygulaması.

Sonra, Kur’ân-ı Kerîm’de Allahu Teâlâ hazretleri methediyor ki;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ.

*Yâ eyyuhe’llezîne âmenû men yertedde minküm an dînihi fe-sevfe ye’tillâhu bi-kavmin yuhibbuhum ve yuhibbûnehû.*³¹ “Ey iman edenler, bak, siz isterseniz müslüman olun, imanda devam edin, isterseniz irtidat edin, kâfir olun, dönün, siz bilirsiniz, keyfiniz bilir, nasıl isterseniz.”

Alâ keyfek derler Araplar, böyle ammî lisanda, “Ne istersen...” Ama *fe-sevfe*

³¹

5/Maide, 54.

ye'tillâhu bi-kavmin, “Allah öyle bir kavim getirecek ki; *yuhibbuhum ve yuhibbunehû*, Allah onları sever, onlar da Allah’ı sever.”

Öyle bir kavim getirecek.

Allah’ın sevdiği ve Allah tarafından sevilen bir kavim olmak. İşte tasavvuf bu. Bunu elde etmeye çalışmak lazım.

Her dert ki var, var dermanın.

Velî bî-dertlerin derdine derman olmaz.

f. Her Derdin İlacı Vardır Ama Dertsizin Çaresi Yoktur

Her derdin ilacı vardır, çaresi var ama adam dertsizse işte onun çaresi yok. Dertsizin çaresi yok diyor Fuzûlî.

Ne demek istiyor?

“Yaa adam! Be adam! Biraz hassas insan ol. Biraz kalbin çalışsın. Biraz anlayışlı ol. Bu kadar vurdum duymaz, bu kadar hissiz, bu kadar dertsiz, bu kadar gamsız, bu kadar koca göbekliysen; işte senin derdine çare yok!” diyor.

Bîdertlerin derdine derman olmaz.

Her dert ki var, var dermanı.

Velî bî-dertlerin derdine derman olmaz.

Tasavvuf kulu halka mahbûb, Hakk'a makbul eder. Çünkü mütevazı eyler, güzel ahlâklı eyler, Hakk'a makbul eyler. Çünkü her şeyi ihlâsla yapan bir kul haline getirir. İnsanı meleklerden yüksek makama çıkartır. Cehennemden kurtarır, cennete girmesine sebep olur. Cemâlullah'ı müşahede şerefine erdirir. Onun için Mevlânâ hazretlerinin ruhuna hediye ederek, himmetini talep ederek, onun sözünü söylüyorum:

“Aklın varsa Gark'ı, Garb'ı ara. Bir mürşid-i kâmil bul. Elini tut, emrine uy. Saadet-i dâreyni bul.”

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullâh

Aziz ve sevgili kardeşlerim...

***

SORULAR - CEVAPLAR

Soru: Birisi Turgut Özal'ın ölümü merasimini bahis konusu etmiş, aleyhinde sözler yazmış. “Onun Amerika'ya bağlılığına rağmen Müslümanlığına inanıyor musunuz inanmıyor musunuz?” gibi bir sözle soru sormuş.

Cevap: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz tavsiye etmiştir, cenaze namazı kılınır. Bir kimsenin, *lâ ilâhe illallah* diyen bir insanın cenaze namazını kimse kılmazsa bütün o beldenin ahali mesul olur. Cenaze şöyle veya böyle olabilir. Bu ne olursa olsun, âşikâre olarak kendisi küfrünü ilan etmediyse, “müslümanım” dediyse onun cenaze namazını kılmak bütün müslümanlar için gereklidir.

Turgut Özal’a gelince; Turgut Özal bizim [Mehmed Zahid] Hocamız’a müntesip bir mürittir. Hocamız’a intisap ettiğini muhtelif vesilelerle samimi yerlerde de söylemiştir. Özbekistan’a gittiği zaman da söylemiş, daha başka yerlerde de söylemiştir. Sorulduğu zaman söylemiştir. Binâenaleyh, bizim tekkenin dervişıdir. Allah cümlenin hatasını, kusurunu, taksirâtını affeylesin. Vefat eden bir kimsenin namazını kılmak gerekir, kılmamak yanlış olur.

Bir mü’mine, bir başkası mü’min olduğu halde “kâfir” derse, o söz döner dolaşır, söyleyene gider. Böyle bir hadîs-i şerîf de vardır. Onun için kimsenin imanına söz

söylemek de mü'min kimseye yakışmaz. Hatalarını örtmeye, iyi taraflarını yâd etmeye çalışmak da âdâbdandır. O bakımdan bu soruyu soran kardeşimiz, âdetâ şöyle demek istiyor;

“O mü'min değildi, kâfirdi. Onun namazı kılınmaz.”

Onun cevabını böylece vermiş oluyorum.

İnsanların kusurlarından dolayı namazı kılınmaması gerekse kimsenin namazı kılınmaz. Çünkü herkes kusurludur, herkesin hatası vardır. İnsanların kusurlarına rağmen, Allahu Teâlâ hazretleri bir zaman geliyor, af da ediyor. Yani

إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا.

Inne'llâhe yağfiru'z-zünûbe cemîa.
Peygamber Efendimiz'in mübarek amcasını öldürmüş olan şahsa dahi sahabîdir diye hürmet ediyoruz, sonradan müslüman oldu diye.

لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

*Lâ taknatû min rahmetillâh.*³² “Allah’ın rahmetinden ümidi kesmeyin.” diyoruz.

Onun için bu soru, biraz sert bir sorudur. Bu kardeşin bu zihniyeti kendisine mahsus bir zihniyet değildir, geniş bir zihniyettir. Hatta öyle hocalar duydum ki;

“Onun namazını kılanlar kâfir olur!” gibi sözler söylemiş. Böyle bir şey olmaz. O kadar, yüz binlerce insan namaz kıldı. Hepsine kâfir demek, olmadı, insafa sığmamıştır, doğru değildir.

Soru: Diyanet kurumu İslâmî midir? Kuruluş gayesi nedir? Cuma namazı kılınır mı, kılınmaz mı?

Cevap: Diyanet bir teşkilattır. Eskiden Şer’iyye Vekâleti vardı. Bunun gelişmesi öyle... Evkaf Vekâleti vardı, Şer’iyye Vekâleti vardı, meşihat makamı, bir bakanlıktı eskiden. Sonradan Cumhuriyet devresinde Osmanlılar’daki bu müessese küçültülmüştür, Diyanet İşleri Başkanlığı haline getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’ndeki insanların din işlerinin büro işlerini yürütmek ve diğer

³²

38/Zümer, 53.

meselelerini yapmak üzere koca Şer'iyye Vekâleti ile Evkaf Vekâleti ayrılmıştır.

Evkaf Vekâleti Vakıflar Genel Müdürlüğü olmuştur. O ecdadın vakıflarıyla turistik otel yapılmıştır, şöyle yapılmıştır, böyle yapılmıştır, satılmıştır vesaire. Çok yanlış işler yapılmıştır. Bunu Vakıflar'ın içindeki daire başkanı arkadaşlar konferanslarla söylemişlerdi, itiraz edilecek bir konu değildir, büyük hatadır.

Şer'iyye Vekâleti de küçültülmüştür, Diyanet İşleri Başkanlığı haline getirilmiştir. Bir devletin dairesidir. İnsanlar oraya tayinle geliyorlar. Üçlü kararnâme ile, imza ile oraya tayin ediliyor. Bu böyledir.

Fakat bu teşkilatın içindeki kardeşlerimizi bu teşkilat böyledir diye hor ve küçük göremeyiz; görmek insafa sığmaz, imana sığmaz, iyi Müslümanlığa sığmaz. O kardeşlerimiz de şu veya bu sebeple orada hizmet görmeyi, ne yapalım, bir mecburiyettir diye yapmışlardır ve bir kısmı da çok güzel hizmet görmüşlerdir.

Nice büyük evliyâullah vardır ki bir yerde imamdır veya müftülük yapmıştır veya Diyanet İşleri Başkanlığı yapmıştır.

Ne yapsınlar?

Yani hiç yapmasa iş tamamen...

Ömer Nasuhi Bilmen bizim tekkemizin dervişıdir. *Rahmetullahi aleyh*, mübarek, büyük alim, Diyanet İşleri Başkanlığı yapmıştır. Kimseye eğilmemiştir, “eyvallah” dememiştir, dini savunmuştur, dinî hizmetler yapmıştır.

Hatta çok kahramanca bir şeyi anlatılıyor da belki tam anlatamayacağım. Menderes zamanında onun mason bir adamı vardı. Söylemeyelim ismini. Menderes’in bir adamı vardı ve Menderes’in, başbakanın adamı olduğu için, makamını da söylemiyorum ama biliyorum, adını da biliyorum, öyle, İstanbul’da İstanbul Müftülüğü’nü gezerken Ömer Nasuhi Hoca’nın -İstanbul Müftüsü- odasına girmiş. Bir köşede paravana var, paravananın arkasında seccade var. Hocaefendi İstanbul Müftüsü, orada vakti geldiği zaman namaz kılıyor.

“Bu ne böyle?” demiş. Biraz kâfirce sözler söylemiş adam, inançsız ya... Başbakanlıkta da görevli.

Ona öyle bir cevap vermiş ki Ömer Nasuhi Bilmen, keşke böyle satır satır yazılı olsa da okusam, perişan etmiş onu.

Evet, halim selim insandı, “gık” demezdi ama böyle de bir insan tabi.

Ne yapsın? İşte bir yangın içinden kurtarmaya çalışmıştır, hizmet etmiştir. Mübarek insandır, çok seviyorum.

Bekir Haki Hoca, çok mübarek insandır. Örfî idare zamanında vilâyete oturmuş olan general üç tane binbaşı göndermiş, “Bundan sonra ezanı Türkçe okuyacaksınız!” diye.

Askerin din işleri ile alakası ne? Ne karışıyorsun?!

Ondan sonra üç binbaşı gelmişler, o zaman İstanbul Müftüsü olan Bekir Haki Hocaefendi *rahmetullahi aleyh*'e, demişler ki;

“Paşa hazretlerinden selam var, -İstanbul Valiliği de İstanbul Örfî İdare Komutanlığı da emrinde adamın, iki karpuz koltuğunda-bundan sonra ezanı Türkçe okuyacaksınız!”

“Bana bak, defolun gidin!” demiş, kovalamış onları.

Vali ve Örfî İdare Komutanı hışımla telefon açmış arkasından, demiş ki;

“Ben sana üç tane adamımı gönderdim, kovalamışsın onları, kovmuşsun huzurundan.”

“Evladım, ben ak sakallıyım, şu kadar yaştayım, elhamdülillah bu zamana kadar müslüman yaşadım, bundan sonra da müslüman yaşamak niyetindeyim, kimseye ‘eyvallah’ım yoktur!” demiş. Pat, bir de onun yüzüne telefonu kapatmış.

Diyanet’te çalıştılar, müftülük yaptılar diye bu adamlara kötü gözle bakamayız muhterem kardeşlerim.

Bir insan, evet, alimlerin, din adamlarının politikacıların emrine girmesi çok büyük ardır, ayıptır. Doğru. Din politikadan yüksektir. Politikacıların din adamlarına hürmet edeni makbuldür. Din adamlarının politikacılara dalkavukluk edeni merduttur. Hadîs-i şerîflerde bu böyledir, kesindir, şek şüphe yok. Ama koca bir Diyanet teşkilatını suçlayamayız. Pırlanta gibi kardeşlerimiz

vardır, elini bırakıp ayağını öpeceğimiz insanlar vardır.

Evren Paşa;

“Şu şöyledir, bu böyledir, aksini iddia eden yazsın bana.” demiş.

Doğu Anadolu’ya seyahatleri oldu, ateşli konuşmuş. Birisi de bizim Elazığ’da mı, bir hoca efendi, mübarek, yazmış cevabını. Söyledik kendisine.

“Hepsi yanlıştır, işin doğrusu budur. İşte âyet, işte hadis!”

Yazmış, göndermiş. Belki okumadı bile Evren Paşa. Köşk’ten oranın savcılığına bir yazı gelmiş,

“Şu adam hakkında takibat yapın, cezalandırın.” diye.

Savcılık o mektup yazıp da doğruyu söyleyen hocayı karakola çağırmış. Bütün ahali duymuş, karakola toplanmış.

“Hocamızı ne yapacaksınız?”

Bakmışlar ki ahali infial halinde,

“Yok, bir şey yapmayacağız, sade bir sorgulama...”

Pekâlâ. Şimdi sorgu hakimi, oturtmuş hocayı karşısına, kaşını gözünü oynatarak diyormuş ki;

“Hocaefendi, bu mektubu sen yazmadın değil mi? Bu mektubu senin nâmına birisi yazmış da altına senin imzanı atmış değil mi?”

Kaşını gözünü oynatıyormuş, “Böyle de.” mânasına, kurtarmaya çalışıyor hocayı. Hoca şöyle cevap vermiş;

“Yok, vallah billah ki ben yazmışam. Şahitlerim bile vardır. Vallahi ben yazdım, istersen şahit getireyim.”

Bu hocanın ayağı öpülür ya. Böyle insan...

Bizim Ahmet [Akın] Çığman Hoca vardır. Buralara da gelmiştir, böyle dev gibi bir hoca efendidir, babayiğit, sarıklı, arslan gibi bir insan. O da tutmuş;

“Şu şu şu sözleri yanlıştır reis-i cumhurun.” demiş.

Reis-i cumhursa reis-i cumhur ama hakikatsa hakikat. Biz haksız bir şey yaptığı zaman reis-i cumhurun da karşısında konuşuruz, parti başkanının da karşısında konuşuruz. Hürriyet gazetesi hemen

müzevirlemiş, reis-i cumhur Doğu Anadolu'dan, uçaktan İstanbul'a inince;

“Efendim bir hoca var, bir düğün konuşmasında sizi tenkit etmiş, sizin yanlış söylediğinizi söylemiş.”

“Kim o?”

“Ahmet Çığman.”

“Arayın, bulun!”

Vali muavinleri müftülüğe telefon etmişler. Demişler ki;

“Efendim, böyle bir adam yok bizim kadromuzda.”

Müftülük öyle cevap vermiş. Aramışlar, taramışlar, yok. Çünkü Ahmet Hoca bizim ihvanımızdan, yani Diyanet'te kadrosu olmayan bir kimse, serbest bir insan, Diyanet'te kadrolu değil. Aramışlar, yok.

Bizim Ahmet Hoca duymuş. Danışmış arkadaşlara.

“Ne yapalım, bizi arıyorlarmış, gidelim mi?”

“E gidin.” demişler; kalkmış, gitmiş.

Florya tarafında köşkü mü vardı neydi...
Kendisi anlatıyor ondan sonra:

“Beni kapıda sert karşıladılar.” diyor.

“Gel bakalım! Sen misin o hoca? Gir içeri bakalım!”

“Girdim.” diyor, oturmuş.

“Sen böyle böyle dedin mi?”

“Evet, söyledim. Haksızsınız çünkü âyet-i kerîme böyle söylüyor, hadîs-i şerîf böyle söylüyor, fıkhnın hükmü budur.”

İyi de fakihtir, Şam’da filan da okumuştur, Arapçası da güzeldir Hocamız’ın, Allah selamet versin. Güzelce cevabını vermiş. Adam da memnun olmuş, elini sıkmış, güleç yüz göstermiş, öyle uğurlamış.

Anlatınca da anlıyor.

Böyle bir hocaya ne diyelim?

Evren Paşa bizim fakülteye geldi. Ben o zaman henüz emekliliğimi istememiştim. Ama Hacı Bayram’da cenaze vardı, oraya gitmiştim, o zaman gelmiş. Teftişte, öğrenci kapısından girmiş, birinci kata merdivenlerden çıkmış, karşı kapıyı yoklamış, kilitli; öbür

kapıyı yoklamış, kilitli; öbür kapıyı yoklamış, kilitli. Hocalar odalarını kitliyor, hocaların hepsi aşağıda, ne yapsınlar, reis-i cumhur gelecek diye ana kapıdan bekliyorlar, o yan kapıdan girmiş.

Koridorun sonunda dekan ile karşılaşmışlar, odasına almışlar. Şöyle ceplerini karıştırmış, bir kağıt çıkartmış. Demiş ki;

“Berat gecesinde Allahu Teâlâ hazretleri içkiye müdavim olanları -müdminü hamr- da affetmeyecek. Herkes affolacak da onları affetmeyecek. Demek ki müdavim olanlar affolmuyor ama arada sırada bir tek atanlara bir şey yok. Yani arada sırada az içerse bir şey yok...” gibi bir şey söylemiş.

Bizim o zaman dekan Hadis Profesörü Talat Koçyiğit’ti. O da;

“Hayır efendim, mesele böyle değildir; içkinin azı da çoğu da haramdır. Çoğu sarhoşluk veren şeyin azı sarhoşluk vermese bile damlası bile haramdır.”

مَا أَشْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ.

Mâ eskere kesîruhû ve kalîluhû harâmun.

Küllü müskirun hamrun. Yani her sarhoş edici şey içki babından sayılır, isterse koklamak[la olsun.] Benzol, etanol, metanol, adını bilmediğimiz kimyevî maddeleri kokluyorlarmış; ayakkabı kösesini yapıştırmaya mahsus şeyi kokluyorlarmış, kafasını buluyormuş. Bu da haram. Duman ama haram.

Neden?

Sarhoşluk veren her şey haram. Anlatmış güzelce, “Güzel söylemiş.” filan diyorlar.

Kütüphaneye girmiş. Bizim çok güzel kütüphanemiz vardı, İlâhiyat Fakültesi’nin kütüphanesi; modern, ışıklı, güzel... Girmiş, tıklım tıklım dolu, gençler çalışıyorlar, öğreniyorlar, öğrenecekler, araştırma yapıyorlar. Karteksin başında, kitap fişlerinde bir kız da bir şey arıyormuş, mantolu bir kız, uzun mantolu, başörtülü... Dosdoğru başına gitmiş.

“Sen niye böyle örtünüyorsun?” demiş.

Kız dönmüş bakmış, karşısında zamanın reis-i cumhuru; sararmış solmuş kızcağız.

“Niye böyle örtünüyorsun?”

“Allah’ın emri örtünmek olduğu için örtünüyorum efendim.” demiş.

“Nereden belli?” demiş.

Kızcağız aklı başında, afallamış, heyecanlanmış, zorlamış kendisini;

“Hatırlayamadım efendim.” demiş.

“İşte, bilmeden cahilâne, takliden yapıyorlar.” demiş.

Arkasında rektörler var, bilmem bir sürü kimse var. Kız;

“Efendim, şimdi hatırladım.” demiş. Hatırlamış, okumuş Nur sûresindeki âyet-i kerîmeyi, izahını yapmış vesaire...

Tamam, cevap verdi, Kur’ân-ı Kerîm’den cevap, aldı cevabı.

“Senin baban gerici!” demiş kıza.

“Hayır efendim, gerici değil, o da ilerici. O da benim başörtüme karşı!” demiş.

“Tamam, tamam... İşte bunlar ailelerinde böyle şey görmüyorlar, büyük şehirlerde birtakım gizli örgütler bunları

alıyor, kafalarını böyle bozuyor.” demiş, buna benzer bir söz söylemiş. Kız;

“Hayır efendim, öyle de değil.” demiş. “Ben ilk önce hemşire yüksekokuluna gittim. Orada başörtüsünü yasakladılar. Hâlbuki ben de başörtüsü ile okumak istiyordum. Sordum, soruşturdum, ‘Başörtüsü ile nerede tahsil yapabilirim?’ diye. ‘İlâhiyat Fakültesi’nde başörtülür.’ dediler, ondan geldim efendim. Ne örgüt var, ne teşkilat var, ne başka bir şey var.”

“Bunlar iflah olmaz!” demiş, arkadaşlarıyla, yani yanındakilerle gitmiş.

Muhterem kardeşlerim!

Şimdi bu soru da sert bir soru. Bütün bir teşkilatı suçlayamayız. Hatta doğru olmaz, çünkü kötüler istisnadır, iyiler esastır. Üç tane imam kötü çıksa, “bütün imamlar kötü” denmez. Üç tane öğretmen kötü çıksa öğretmenlik mesleğine gölge düşmeyeceği gibidir bu. Bu teşkilatın aleyhinde konuşmak bize yakışmaz. Bu teşkilatın içinden olup da teşkilat başkanına da karşı çıkan, hakkı destekleyen, hakkı söyleyen, emr-i mâruf yapan, nehy-i münker yapan bir sürü de

kahraman kardeşimiz vardır. Bu teşkilatı boş bırakmak da doğru değildir. Boş bırakırsak tamamen onların zihniyetinden insanların eline geçerse daha kötüye kullanılır. Kaplanın kanadı olursa yapacağı zarar daha büyük olur. Binâenaleyh, bu soru da sert bir soru olmuştur, biraz sertlik kokuyor, doğru değil.

Soru: Mehmed Zahid Kotku hazretleri parti hakkında ne buyurmuşlardır? Cevaz vermişler midir?

Cevap: Cevaz da vermiştir destek de vermiştir. Ben hatırlıyorum, beraber Samsun'a vesaire gittiğimiz zaman bir partici gibi, partiye muhalif olan, başka kimseleri destekleyen şahıslara nasihat da etmiştir. Ondan sonra da partinin desteklediği insanlara hatalı işler yaptığı zaman onların aleyhinde de sözler söylemiş, yazılar yazmıştır. Çünkü din adamı hakkı söyler, hayrı söyler, herkese nasihat eder. Din politikanın emrinde değildir, hakkı söylemesi gerekir.

Biz de öyleyiz. Bizim de kavgamız, gürültümüz, dargınlığımız başka bir sebepten değildir. Çünkü denmiştir ki;

“Din adamları da partinin hizmetine girecek.”

Hayır, parti dinin hizmetine girecek! Din adamları partinin hizmetine girmez. Bizim kavgamızın aslı budur.

Soru: Türkiye’deki radikal dincilerden maksadınız nedir, kimlerdir?

Cevap: Türkiye’de “radikal dinci” dediğimiz kimseler diyorlar ki;

“Şimdiye kadar ecdadımızın söyledikleri, yaptıkları hepsi doğru değildir, hatalıdır. Binâenaleyh, tenkit edilebilirler, ediyorlar. Dinin aslına, köküne dönmek lazım.”

Radikalizm, yani “köküne inmek” demek. “Köküne inelim” derken yapılan bütün gelişmeleri kökünden kesiyorlar, yapılan ilerlemeleri hiçe sayıyorlar ve inkârcı bir duruma düşüyorlar.

Nasıl düşüyorlar?

İmâm-ı Âzam’ı tenkit ediyorlar. İmâm-ı Maturidî’yi tenkit ediyorlar. Tasavvufu tenkit ediyorlar. Kerameti inkâr ediyorlar. Mutezile’yi tutuyorlar, Ehl-i Sünnet’e çatıyorlar. Şia’yı tutuyorlar.

Neden?

Bilgi olmadığından. Köktencilik yapacağız, işi aslından düzelteceğiz derken birçok iyiyi de doğruyu da şey yapıyorlar. Radikal dinciler bunlar.

Asıl radikalizm, asıl köke, öze dönüş tasavvuftadır. Tasavvuf insanların dünyaya dalmasının üzerine, dünyaya meyletmeyip Allah'ın yoluna girmesinin mücadelesidir.

Hele hele -ben söylemiyorum- bizim Nakşî tarikatini kötülüyor. Hürriyet gazetesi “Tarikatler” diye bir broşür çıkartmış, hepsini methediyor. Bektaşîler’i çok methediyor;

“Bunlar hoşgörülü bir tarikattir.” diyor, “Kadın erkek beraber otururlar. İçkiye de bazen müsaade ederler.” diyor.

“Nakşibendîler, aman Allah, bunlar devrim düşmanıdır, isyanları bunlar çıkartmıştır...” diyor, “Bunlar şeriate çok bağlıdır.” diyor. Nakşî tarikati de sünnî tarikatler de tasavvuf yolundaki bid’atleri engelleme mücadelesini veren yollardır.

Yol cumaları kılmamakla, gelişmeleri yok farz etmekle, büyük alimleri suçlamakla

gitmez. Bu adamların o alimlerin okudukları eserleri anlamaya gücü yoktur. “Kur’an’dan bahseden insanların” diyor Elmalılı Hocaefendimiz *rahmetullahi aleyh*, “Kur’ân-ı Kerîm’i hiç olmazsa harekesi olmadığı zaman bile doğru okuyabilecek kadar bir bilgisi olması lazım.” diyor.

Elmalınının tevsirinin Türkçesini anlayacak derecede olmadıklarını iddaa ederim. Anlıyorum derlerse alınlarını karışlarım 24:31 öyle bilmedikleri işlere hani elinin hamuru ile erkek işine karışma dedikleri gibi, bilmedikleri işlere karışmasınlar. Onun için yanlış yapıyorlar, çok hatalı şeyler yapıyorlar hatta bazen dinden imandan ibreleri çıkıyor yani. Ehli sünnet itikadında *keramatül evliyaül hakkun* der evliyanın kerameti haktır der ve biz biliyoruz görüyoruz ve Kur’an-ı Kerim’de var Hadis-i Şerif’te var Hazreti Ömerin efendim ya sariye el cebel sözü herkes tarafından biliniyor, Mer-yem validemizin *küllema dehale aleyha zeke-riyyel mihrabe vecede inneha rızkaha* ayeti kerimesi yani kerametini anlatan efendim *fellemma reahumustekumren indehukale haza*

minfadlı rabbi Süleyman aleyhisselamın vezirinin Belkıs hatunun kraliçe Belkısın efendim şeyini saba ülkesinden Filistine kerametle getirmesi Kur'an-ı Kerim'de vardır 25:34 kerameti sen nasıl inkar edersin?

Arapçası yok, dini ilmi yok, efendim şeyi yok efendim ama kalemi var küstahlığı var çatıyor, olmaz, yani yanıştır yanlış şeyler yaptıkları için onları şey yapıyoruz. Hocam Türkiyede tasavvufçu olmaya sofu olmaya şartlar müsait midir? Horlanmıyor mu? Şartlar müsaittir, her zamanda insan her zaman Müslüman olabilir, ayeti kerime vardır, efendim insan dininde tazyik gördüğü yerden dininde tazyik görmediği yere gelir olur biter yani dinini rahat yaşayacağı yere gelir, tazyik varsa tazyiklede mücadele eder efendim kimsenin kimsese efendim ferman okumaya hakkı yoktur, madem demokrasi vardır, madem insan hakları vardır, herkes vicdanına göre yaşama hakkına da sahip olduğuna göre hakkını da korumak için çalışmalıdır. Horlamaya kimsenin hakkı yoktur, horlananlar hor insanlardır aslında *elhamdülillah* islamı ve Müslümanları

horlamaya kimsenin gücü yetmez. 26:38 mümini imanından dolayı hor görmekte çok büyük belalar getirir horlayan kimseye. Bir Müslüman hemen tasavvufçu olmalı mı islamın hangi sırasında yer alır, tasavvuf her zaman hemen namaz farz olduğu zaman yer alır, namazı güzel kılmazsa ameli kabul olmazda ondan. İhlas ve takva her zaman lazımdır.

Son zamanlarda birisi efendim hem devlet hem hilafet ilan ederek efendim şahsına beyata davet etmekte, etmeyenleri de tekfir eylemektedir diyor. Sizin talebelerinizden birisi diyor, evet benim talebemdi ilahiyetten mezun ama benim dervişim değil. İlahiyattan mezundur doğru talebem ama benim şeyim değil hatalıdır şeyleri, yani kafir demek insanı çok tehlikelidir. Bana bana şey yapmıyorsun kafirsin öyle şey olmaz.

Evet, 27:44 iyi oluyor bu sorular efendim ilaçların içindeki alkolün durumu nedir? diye soruyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* efendimiz Hadis-i Şerif'te tavsiye buyurmuştur. *Velatelavev ilharam innallahe enzeleldevdeva*. Allah hastalarında şifayı ilacıda indirmiştir vardır her derdin ilacı fetedaven tedavi olunuz. *Velatedaven bilharam* haramla tedavi olmayınız buyurmuştur. İçinde haram malzeme bulunan ilaçları kullanmayacaksınız, helal olanlarını soruşturacaksınız arayacaksınız. Ekmeğin içinde domuz şeyi varsa yemeyeceksiniz, şüpheli ise kesimi veya kendisi yemeyeceksiniz, şüpheliden kaçacaksınız, sahihini bulmaya çalışacaksınız. İlacında efendim helal olanını bulmaya çalışacaksınız. Diyanet İşleri Başkanı alim ise başbakanlık yapan kadın alim o devlette başkanlık yapabilir mi? Tabi işin doğrusu ulemanın söz sahibi olmasıdır, çünkü esas insanların Allah'ın rızasına 28:52 uygun hareket etmesidir. Allah'ın rızasına uygun hareketi sağlayacak o yolu gösterecekte ulema olduğu için İbni Abbas *radiyallahuanhuma şey* Ulul Emr ulema buyurmuştur, doğru olan ulemaya tabi olmaktır. Tabi o olmuyor, yanlış bir iş devam ediyor düzeltilmeye çalışılması lazım. Efendim biz şeyde Lütfü Doğan hocayı destekledik, yani Reisi cumhur kim olsun filan

diye seçimler bahis konusu olduğu zaman herkes bir başka adayı gösterirken Lütfü Doğan hocanın olması gerektiğini Şey yaptık. Çünkü Diyanet İŞleri Başkanlığı yapmıŐtı hafızı kelamdı efendim hadis bilgisi vardı, Lütfü Doğan hocayı tavsiye etmiŐtik. Partisinden bile kimseler tavsiye etmediği halde. Tasavvufta bir Şeyh melekleri görebilir mi? ve melekler haber alıp veya cinlerden haber alıp gelecektek haber verebilir mi? verirse ne olur?

Mümkündür, olmuştur, yani meleği görmek mümkündür, demin size söyledim sözü unuttum, islamı imanı ve ihsanı soran ve Resûlullahı böyle dizi değecek Şekilde yaklaŐıp beyaz elbiseli hani kimsenin tanımadığı Şahıs sormuş ondan sonra bir soru daha sormuş kıyamet ne zaman kopacak diye, onunda cevabını verdikten sonra 30:12 kalkmış doğru söyledin diyerek gitmiş. Peygamber Efendimiz o girdince buyuruyor ki, bu kimdi bildiniz mi? bilemediler tabi, bu Cebrail *aleyhisselamdı* size dininizi öğretmek için bu soruları sormak için geldi gitti.

Demek ki insan suretine girdiği zaman efendim öteki o o zamanın insanları görmüşler, tabi meleği melek olarak görmekte mümkündür, Allah gösterirse gösterir, efendim mümkündür böyle bir şey. Meleklerden cinlerden haber vermek almak tabi peygamberlere mahsus efendim şey meleklerden haber alıp efendim şey yapmak. Efendim cinlerden haber almak var fakat cinlerin haberleri şey değildir, sahih değildir, efendim doğru çıkar, eğri çıkar. Bazen isabet etse bile güvenilirmez ve o da bir meziyette değildir, yani cinlerden haber almakta çok büyük bir manevi makamı göstermez. Hem bir müessese için çalışırsa hem de Allah rızası için çalışırsa 31:21 bunda Allah rızası olmaz dediniz, biraz açıklar mısınız diyor.

Muhterem kardeşlerim amellerde *inne mel amale binniyeh* niyet esastır, niyet ettim öğlen namazının farzını Allah rızası için kılmaya diyor *Allahuekber* diyoruz, niyet ettim bugün ramazan orucuna efendim diyoruz. Niyet ettim efendim umre yapmaya hac yapmaya diyoruz, Yarabbi bunu bana kolaylaştır, bunu benden kabul et diyoruz. Niyet her şeyin her ibadetin temelidir, niyet bozuk olmayacak

demek istiyoruz yani niyet bozuk oldu mu, art niyet oldu mu kötü maksat oldu mu o ibadet kabul olmaz demek istiyoruz. Elbette tabi insanoğulları çeşitli müesseselerde çalışıyor efendim çeşitli hizmetler yapıyor, işte o niyetin safi olmasına çok dikkat etmek lazım, birde kendi kendisini yoklaması lazım ki acaba ben niyetimi safi sanıyorum ama gene işin içinde bir menfaat var mı yok mu başka bir şey var mı diye yoklamak lazım. Bir misal anlatayım bu konuda, büyük alimlerden birisi camide da-ima imamın arkasında namaz kılarmış, 32:25 erken gelirmiş oturmuş hemen en arkada namaz kılarmış ben biraz denedim Medine-i Münevverede, Mescidi Nebevide imamın arkasında namaz kılabilir miyim filan diye ne mümkün, askerler filan zaten herkesi oturtmuyorlar şey yapmıyorlar efendim orası parsellenmiş birinci saflar parsellenmiş herkes arkadaşına yer tutuyor, seccade koyuyor filan, sen en iyisi gariban arkada oturacaksın boynunu bükeceksin neyse, şimdi bu şahıs en önde namaz kılıyormuş bir gün bir mazeret olmuş bir şey olmuş çok arkalarda kalmış, *saffı nial* derler yani takunyaların safı derler yani pabuçların

çıkartıldığı, arkalarda namaz kılmış, çok utanmış. Bir de böyle etrafına bakınmış eyvah demiş beni böyle en arka safta birisi görse ne kadar ayıplar demiş yani benim gibi hoca alim efendim böyle büyük bir zat ta en arkada namaz kılıyor, ayıplar beni herkes demiş, der demez de aklına gelmiş ya ayıplarsa ayıplasın be hay Allah yani ben demek ki bunca yıldır otuz yıldır birinci safta imamın arkasında namazı insanlar ayıplamasın diye insanlardan 33:32 korkumdan mı kılıyormuşum vah bana yazık bana otuz yıllık namazı ödemeye başlamış. Otuz yıllık namazı ödemeye başlamış.

Anlatırlar ki Beyazıd-ı Bistami hocamız cennet mekan *rahmetullahialeyh* otuz sene yaya hacca gitmiş, her gün hatim indirmiş, kuvvetli hafızmış, şu kadar ibadet etmiş, bu kadar ibadet etmiş bir haccında hoşuma gidiyor bunuda gencerin kütüphanesinde kitaptan okudum çok hoşuma gidiyor. Bir haccında ara-fattayken işte içinden bir ses gelmiş ee Beyazıt yahu hadi gene iyisin iyi yaşadın otuz sene yaya hac ettin demiş içindeki ses ona, yaya hac etmenin sevabı ne muhterem kardeşlerim?

Bir adımına yedi yüz Mekke hasenesi veriliyor, Mekke hasenesi ne demek?

Başka yerlerin hasenesinden yüzbin misli fazla demektir. Yedi yüzün yüz bin fazlası kaç oluyor?

Mehmet Akif bir hesapla söyle aklım karıştı, efendim bir adımına bu kadar sevap, e nereden kalkmış Beyazıd-ı Bistami hazretleri 34:38 nereye yaya hac yapmış adım adım adım efendim hergün hatim indirmiş, demiş ki ey Beyazıt içinden hadi gene işin iş yaşadın otuz sene haccettin yaya ne kadar sevap kazanmışsındır, her gün hatim indirdin filan oh oh oh ibadetin yani tamam garantili durumun deyince şöyle bir düşünmüş mübarek tüyleri ürperiyor insanın muhterem kardeşlerim, tasavvuf erbabının işi böyle işte başka türlü yani, tüyleri ürperiyor insanın. Bir düşünmüş vay ben ibadetime mağruru oluyorum ibadetimi beğeniyorum biliyorsunuz ibadeti beğenmek doğru değil, makbul bir huy değil. Demiş ki ey Müslümanlar etrafına toplanmışlar otuz sene yaya haccettim, her gün hatmettim, bunların sevabını şurada satıyorum var mı alan? Herkes

birbirinin yüzüne bakmış, cevap vermemiş nasıl olacaklar kaç para verecekler Beyazıd-ı Bistaminin bir haccının değeri ne olur çok mu istiyor az mı istiyor?

Oradan börekçinin birisi cesaret göstermiş demiş ki ben alırım demiş, e kaçta alırsın, işte üç tane böreğim var demiş çöreğim var küçük ona alırım peki verdim, üç tane böreği almış otuz yıllık haccını ve o kadar günlük efendim hatmini satmış. Satılır mı? vallah billah satılır 36:07 söz önemlidir, söz önemlidir Allahu-teala hazretlerinin huzurunda bazı şeylerin şakası yoktur, verdim dersin gider, aldım dersin olur. Oyuncak değil bu vermiş yani, çıkartmış gözden vermiş hepsini. Üç tane çöreği almış orada bakmış sıcaktan dili sarkan bir köpek bir tane atmış köpek lup diye yutmuş, daha istiyor bir tanesini daha atmış onu da yutmuş, bir tanesini daha atmış onu da yutmuş oturmuş kenara gözünü kapatmış kendi nefesine demiş ki, ey benim zalim nefsim söyle bakalım şimdi demiş neye güveneceksin demiş. Var mı bir şeyin kaldı mı hadi bakalım Allah'ın rahmetinden başka güvenecek bir şeyin kaldı mı mağrur

nefsim benim, ey ibadetine mağrur olan nefsim, her şeyin gitti hadi bakalım, Allah'ın rahmetinden başka bir şeyin kaldı mı demiş, muhterem kardeşlerim insan insaf ederse kendi amelini ameli kalbisini efendim niyetini şeyini kontrol ederse kendi hatalarını bulur, düzeltir, işler öyle kolay değildir yani diyor ki Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi veselleme* soruyorlar, ya tabi, namaz vakti sıkışıyor diyorlar bunu bitireyim, öteki sorulara cevap vermeyim bakmadan kusura bakmayın çünkü şeyler namaz tehlikeye girmesin burada kılıverelim, şimdi neyi anlatıyorduk? 37:32 tabi onu anlattık bitirdikte yani insan Peygamber Efendimizin Hadis-i Şerif'i var oraya gelmişim, soruyorlar *eyyül mücahidine efdalü* mücahitlerin hangisi efdal? Hangisi kıymetli mücahitlerin?

Herkes mücahitiz diyor ya hangi mücahit *efdal*, diyor ki Peygamber Efendimiz *liteküne mencahede liteküne kelimetullahi yiyel ulya* Allah'ın dini yücelsin diye çarpışan mücahit efdaldır. E şöhret için çarpışan mücahit değildir, dünyalık için çarpışan mücahit değildir, namı nişan için çarpışan mücahit değildir, kızgınlık

için çarpışan mücahit değildir, Hazreti Ali kendi yüzüne tüküreni öldürmekten vazgeçti. Öldürecekti, yatırdı altına yüzüne tükürünce bıraktı. O insan o zaman parça parça eder ya, tozunu bırakmaz ya 38:38 yüzüme de tükürdü diye hırsında ama Hazreti Ali efendimiz ne yaptı? Bıraktı, e ne oldu dedi adamda şaşırıldı yani ölecekken debeleniyorken tükürüpte şey yaparken ne oldu dedi, şimdiye kadar seni Allah için öldürecekdim dedi, şimdi de sana çok kızdım yüzüme tükürünce dedi, öldürsem nefsim için öldüreceğim ondan öldürmedim dedi, adam Müslüman oldu.

Bir başka bir başka sahabi *rıdvanullahialeyhim ecmain* birini yatırdı öldüreceği sırada *Eşhedüenlailaheillallah veeşhedüenne muhammeden abduhu veresuluhu* dedi yatırılan adam müşrik, bastı kılıcı öldürdü, Resûlullahı şeyi haberi getirdiler, Resulullah dedi ki yahu sen yarın ahirette *lailaheillallah* diyen insanın hesabını nasıl vereceksin, halin ne olacak *lailahelillah* diyen, Yaresulullah dedi tam öleceği için korkusundan o anda ölüm korkusundan söyledi. Kalbini yarmalı değimliydin niyetini tam anlamak için *hellaşakakte kalbehu* kalbini

yarmalı değimliydin kalbini mi yardım demek istiyor yani 39:42 kalbini mi yardım da niyetinin öyle olduğunu bildin, öldürmeyecektin demek istiyor. Onun için bu işler çok incedir, güzeldir, İslam güzeldir ama Allah'a güzel kulluk etmek ve rızasını kazanmakta ince bir yoldur, çok ince bir yoldur, kolay değildir, dikkat etmek lazım gelir, çok dikkatli olmak lazım, çok dikkatli olmazsa insan hata ederse, Allah'ın rahmetinden uzak düşebilir, cezaya uğrayabilir, ayıpladığı insanın durumuna düşebilir, ayıpladığı günahı işler durumuna düşebilir, gururundan kibirinden zarara uğrayabilir, ucubundan zarara uğrayabilir, tasavvuf işte bu tehlikeleri anlatıyor, bu tehlikelere düşmesin diye şey yapıyor, Allah cümlemizi hıfzı himaye eylesin, Allah cümlemizi sevdiği kulların zümresine dahil eylesin, tevfikini refik eylesin, yanlış iş yaptırmamasın, yolunda daim zikrinde kaim eylesin, söylediğimiz sözleri birisinin düşmanlığını ötekisinin dostlarına yağ çekmek için düşmanlık yapmak için söylemiyoruz, Ebû Eyyübel Ensari hazretleri *radıyallahuanh* Abdullah İbni Ömerin düğününe gittiği zaman 40:48 duvara asılı kumaş görmüş, duvara asılı

kumaş dedi ki Resulullah zamanında böyle dur-
vara kumaş asılması yoktu, siz çıkarttınız bunu
bunu beğenmedim dedi kalktı düğünden, de-
diler ki, aman etme gitme hayır dedi böyle bir
yerde duramam dedi, Abdullah İbni Ömer
muhterem kardeşlerim Hazreti Ömerin oğlu
Abdullah Ebabilei erbaadan fakih sahabi Ab-
dullah İbni Ömere kız evinin işini yapıyor Allah
rızası için emri maruf nehyi münker nasihat
hakkı söylemek Allah içindir, Allah bizi haktan
hayırdan ayırmasın, kusurlarımızı bağışlasın,
yolunda daim zikrinde kaim eylesin, cenne-
tiyle cemaliyle cümlelerinizi cümlemizi müşerref
eylesin şurada namazı kılıverelim, şeyleri
ayarlayın, çünkü namaz geçmesin.

Allah hepinizden razı olsun.

El fatiha

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
16 Recep 1415 / 18.12.1994

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

